

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta filozofická

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Politika USA jako externí mocnosti v jihovýchodní a východní
Asii**

Lenka Nerudová

Plzeň 2019

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Politika USA jako externí mocnosti v jihovýchodní a východní

Asii

Lenka Nerudová

Vedoucí práce:

PhDr. Martina Ponížilová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2019

.....

Poděkování:

Tímto bych chtěla poděkovat především své vedoucí bakalářské práce PhDr. Martině Ponížilové, Ph.D. za cenné rady, trpělivost a pomoc při psaní této práce. Dále bych chtěla poděkovat celé své rodině a přátelům za podporu při studiu.

Obsah

Úvod.....	1
1 Vymezení teoretických konceptů.....	5
1.1 Mocnost, moc a zdroje moci.....	5
1.2 Mocnosti a jejich role ve světovém uspořádání.....	10
2 Zahraniční politika prezidenta Baracka Obamy (2009–2017) vůči jihovýchodní a východní Asii.....	16
2.1 Základní principy zahraniční politiky USA vůči regionům jihovýchodní a východní Asie v letech 2009–2017.....	16
2.2 Bezpečnostní strategie USA a diplomatické vztahy se státy jihovýchodní a východní Asie.....	18
2.3 Ekonomická spolupráce USA se státy jihovýchodní a východní Asie.....	28
3 Zahraniční politika prezidenta Donalda Trumpa vůči jihovýchodní a východní Asii.....	32
3.1 Základní principy zahraniční politiky USA vůči regionům jihovýchodní a východní Asie v letech 2017–2019.....	32
3.2 Bezpečnostní strategie USA a diplomatické vztahy se státy jihovýchodní a východní Asie.....	33
3.3 Ekonomická spolupráce USA se státy jihovýchodní a východní Asie.....	39
Závěr.....	43
Seznam použitých zdrojů.....	46
Resumé.....	58

Úvod

Státy nacházející se v regionech jihovýchodní a východní Asie jsou důležitými partnery v zahraniční politice Spojených států amerických. S rapidně rostoucí ekonomikou se zde otevírá mnoho příležitostí pro obchodní spolupráci, která je uskutečňována v několika regionálních organizacích, jako jsou například ASEAN+8 či Transpacifické partnerství (dále jen TPP), kde USA do roku 2017 také participovaly. Mnohé asijské státy spoléhají také na vojenskou podporu USA a častokrát se raději přiklání ke spolupráci s externí mocností nežli s regionální, která by je mohla snadněji teritoriálně ohrozit. Spojené státy americké jsou důležitým externím aktérem v současných regionálních problémech, jako je například spor o nezávislost Tchaj-wanu nebo se aktivně účastní na omezení jaderných zbraní v Severní Koreji. V současné době však Spojené státy americké čelí spíše nevojenským výzvám, kdy nejvýraznější z nich je stále rostoucí ekonomická moc Číny. Zároveň však sílí i ostatní státy regionů, jako například Japonsko, Jižní Korea, Singapur nebo Indonésie, které byly dříve na pomoc od USA zcela závislé. Nyní tyto státy již tolik nevyžadují americkou finanční pomoc, staly se více soběstačné a sebevědomé a často uzavírají obchodní dohody i bez účasti USA. Nastává tak dilema, zda je v jihovýchodní a východní Asii stále ještě prostor pro ekonomické působení externí mocnosti jako je USA. Státy v obou regionech však nechtějí dopustit, aby se Čína stala místním hegemonelem, a tak přítomnost USA vítají jako určitou protiváhu čínské moci.

Tématem mé bakalářské práce je politika USA jako externí mocnosti v jihovýchodní a východní Asii. Cíle americké zahraniční politiky a nástroje k jejich dosažení se během 21. století neustále mění. Jelikož se jedná o prezidentský systém, největší vliv na výstupy zahraniční politiky má samozřejmě prezident. Já se v mé bakalářské práci zaměřím zejména na rozdíl přístupů Baracka Obamy a Donalda Trumpa k těmto regionům. Mnou zkoumané období se tedy odvíjí od funkčních období těchto dvou prezidentů. Důvod výběru tohoto tématu jsou právě současné proměny vztahů mezi USA a státy těchto regionů. Například s Čínou, s kterou se Barack Obama snažil udržovat dobré vztahy,

Donald Trump rozpoutal obchodní spor, ale naopak se Severní Koreou se mu daří navazovat diplomatické rozhovory. USA a státy východní Asie (Čína, Japonsko, Jižní a Severní Korea) a jihovýchodní Asie (Singapur, Indonésie, Filipíny) jsou zejména ekonomicky velice silní aktéři, a tak jejich vztahy mohou velice ovlivnit nejen je samotné, ale i celý mezinárodní systém. Myslím tedy, že je velice důležité analyzovat tyto vztahy a pokusit se přiblížit směr razantní politiky Donalda Trumpa.

Barack Obama, jenž ve funkci prezidenta Spojených států amerických působil v letech 2009–2017, směřoval svoji pozornost zejména na udržení a prohloubení ekonomické spolupráce s Japonskem, Jižní Koreou, Čínou či Singapurem. Významnou roli v americko-asijských vztazích hraje také vojenská spolupráce, která je udržována s Indonésií a dříve i s Filipínami, ale zde jsou nyní vztahy velice napjaté, jelikož filipínský prezident Rodrigo Duterte (ve funkci od roku 2016) svoji pozornost míří raději k Číně a ukončuje tak dlouholeté přátelství s USA. V roce 2017 byl ve Spojených státech amerických novým prezidentem zvolen Donald Trump, který přišel úplně s jiným přístupem a mnoho tradičních vazeb zpřetrhal, jako například TPP, od kterého rozhodl odstoupit už v prvním roce svého funkčního období. Trump často přichází s velmi kontroverzními výroky, avšak jen málo jeho slov bylo přeneseno do opravdových činů. Naskýtají se tedy otázky, jak moc ovlivní tato změna přístupů vztah USA se státy jihovýchodní a východní Asie? Cílem mé bakalářské práce je zjistit, jak se proměňovala zahraniční politika USA jako externí mocnosti v regionech jihovýchodní a východní Asie v letech 2009–2019. Metodou k dosažení tohoto cíle bude analýza zahraniční politiky USA za Baracka Obamy a za Donalda Trumpa a jejich následná komparace, kdy budu sledovat cíle a zájmy zahraniční politiky a zahraničně-politické aktivity USA v obou regionech (a k jednotlivým státům) ve funkčním období obou prezidentů a následně je srovnám. Mými komparačními kritérii budou obecné principy zahraniční politiky obou prezidentů vůči regionům východní a jihovýchodní Asie a nástroje a politiky USA

využívané k naplnění cílů a zájmů v rámci bezpečnostní a ekonomické spolupráce.

Vztahy USA a Asie se zaobíralo již mnoho akademiků. Velmi důkladně je toto téma rozebráno například v knize *International Relations of Asia*, na které se podílelo několik autorů. Tato kniha však byla vydána v roce 2008, takže samozřejmě zachycuje pouze počátek funkčního období Baracka Obamy. Stejně tak mnoho dalších knih a periodik, jako například *Asian Survey*, zkoumají pouze politiku Baracka Obamy. Zároveň jsou studie často omezeny jen na vztah USA a Číny. Odborné články týkající se Donalda Trumpa, jako nového prezidenta, většinou reflektují jen autorovy obavy z jeho výroků. Já se v mé bakalářské práci zaměřím na to, jak se Trumpova politika odlišuje od přístupu Baracka Obamy a jak přímo ovlivňuje vztahy Spojených států amerických a států jihovýchodní a východní Asie a zároveň také vztahy s regionálními organizacemi.

V kapitole 1 představím nejdříve samotný koncept světové mocnosti. V podkapitole 1.1 se zaměřím na objasnění pojmů mocnost, moc a zdroje moci. Následující podkapitolou 1.2 popíši, jak z teoretického pohledu světové mocnosti formují svoji zahraniční politiku a jaké jsou jejich prioritní cíle. V kapitolách 2 a 3 zanalyzuji strategie USA v období funkčního období prezidenta Baracka Obamy a prezidenta Donalda Trumpa pomocí oficiálních Národních bezpečnostních strategií USA, odborných článků zabývajících se jejich zahraniční politikou či pomocí jejich vlastních výroků. Tyto kapitoly pak budou děleny do třech podkapitol podle výše určených komparačních kritérií. V závěru představím výsledky mé bakalářské práce. Uvedu, jak se od vlády Baracka Obamy až doposud proměnila zahraniční politika USA vůči jihovýchodní a východní Asii a naplním tak můj stanovený cíl.

V práci se zaměřím především na vztahy USA s Čínou, Japonskem, Jižní a Severní Koreou, Indonésií, Singapurem a Filipínami. Spolupráce těchto zemí s USA má dlouholetou tradici. Zároveň zde ale v poslední době probíhá také mnoho změn, kdy například dlouholetá spolupráce s Filipínami se začíná rozpadat, a naopak Severní Korea je ochotna komunikovat. Japonsko a Jižní

Korea jsou stále více soběstační, ale vazby na USA si udržují kvůli obavám ze silné Číny. A právě ekonomicky a vojensky rostoucí Čína byla vždy důležitým tématem v americké zahraniční politice a přístup Baracka Obamy a Donalda Trumpa k této zemi se velmi liší. Obama volil spíše přátelský přístup, oproti tomu Trump od počátku vystupoval velmi ostře proti Číně, a dokonce se s ní dostal do obchodního sporu, ale v současné době se zdá, že se vztahy opět uklidňují. Dalším bodem mého zájmu bude, jak se Barack Obama a Donald Trump stavějí k americké angažovanosti v regionálních organizacích ASEAN, APEC či dříve TPP.

1 Vymezení teoretických konceptů

1.1 Mocnost, moc a zdroje moci

Abychom mohli lépe zkoumat politiku Spojených států amerických v jihovýchodní a východní Asii jako externí mocnosti, je důležité si nejdříve uvědomit, co pojmy moc a mocnost vlastně vyjadřují. Existuje mnoho výkladů, ale velmi dobře tuto tematiku uchopil politolog Joseph Nye. V této kapitole tedy čerpám především z jeho děl, věnující se moci a světovým mocnostem, jelikož na tuto otázku nahlíží z mnoha úhlů a zároveň se zabývá především ekonomickou a vojenskou mocí, které jsou pro Spojené státy v jihovýchodní a východní Asii klíčové.

Mezinárodní vztahy jsou velmi složitým oborem, kde celá řada teoretických konceptů má různé definice, či vymezení. Obdobně je to i s termínem mocnost i se samotným pojmem moc. Joseph Nye (1990: 177) moc definuje jako schopnost přimět někoho, aby jednal tak, jak si přejeme, i když to není v jeho zájmu anebo by tak za jiných okolností nejednal. K tomu, abychom tohoto stavu dosáhli, musíme nejdříve druhému státu lépe porozumět a poznat jaké jsou jeho ony počáteční zájmy a pochopit samotný kontext vzájemných vztahů. Toto porozumění je důležité k tomu, aby mocnosti soustředily svoji moc správným směrem a dokázaly se přizpůsobovat měnícím se okolnostem v mezinárodním systému (Nye 2004: 2). Na moc může být pohlíženo z pozitivního i negativního úhlu pohledu. Pozitivně může být moc vnímána jako určitá schopnost ovlivnit podobu mezinárodního systému. Oproti tomu negativní pojetí nahlíží na moc jako na jistou dominanci nad slabším státem (Corner 2011: 17). Jako mocnost je mnohdy označována země, která disponuje rozsáhlým teritoriem a populací, je bohatá na přírodní zdroje a vyznačuje se ekonomickou silou, vojenskou silou a vnitropolitickou stabilitou. Avšak i v případě, že stát má tyto zdroje k dispozici, není samozřejmostí, že dokáže dosahovat takových zahraničněpolitických cílů, jaké požaduje (Nye 2004: 3). Zdroje i nástroje moci, tedy jak a co jiného přesvědčí, aby se choval podle představ silnějšího aktéra, se během vývoje mezinárodního systému proměňují. Není však důležitý pouze

historický vývoj a současné trendy v zahraniční politice. Správné zvolení mocenských nástrojů mnohdy závisí na pochopení celého kontextu současného mezinárodního systému.

V 18. století byl nejsilnějším aktérem ten stát, který disponoval nejrozsáhlejším územím a vysokou populací, jelikož tak mohl vybírat nejvíce daní a vlastnit největší armádu. Později začali svou roli hrát průmysl, rozvoj železnic a výzkum technologií, což se promítlo zejména ve vojenství. Nejdůležitějšími zdroji moci se tak staly vojenská a ekonomická síla (Nye 1990: 179). V současném světě sehraává důležitou úlohu tzv. měkká moc (*softpower*), která spočívá zejména v šíření kultury, vzdělání a vědeckého rozvoje. Je totiž mnohem efektivnější implikovat svou moc a získat tak to, co požadujeme, pokud mocnost prokáže svou legitimitu na základě vzájemného pochopení a chování slabšího státu se pozmění přirozeně a bez nátlaku (Nye 2004: 2). Jako měkká moc se označuje takzvané nepřímé uplatňování moci, kdy je cílem velmoci ostatní země přesvědčit, že se samy chtějí změnit a následovat politiku a kulturu světové mocnosti. Mocnost si tak musí umět budovat správnou veřejnou diplomacii, aby dokázala v ostatních vzbudit pocit porozumění (Nye 1990: 181). Nepřímou kontrolu nad chováním ostatních aktérů lze označit také jako moc institucionální, která spočívá v budování institucí a jejich prostřednictvím může být nepřímo ovlivněno chování jiného státu. S tím úzce souvisí moc ideová, kdy je pomocí idejí a norem možné zřetelně ovlivnit zájmy a strategické interakce států a následně i podpořit vzájemnou kooperaci (Karlás 2015: 133). Opakem je moc přímá, kdy se mocnost snaží změnit chování ostatních států dle jejích představ, přičemž k tomu využívá systém odměn (*carrots*) a trestů (*sticks*) (Nye 1990: 181). Tento typ moci, jinak označovaný také jako donucovací moc, vychází z přímého úmyslu mocnosti, ovlivnit jiný stát a z jisté konfrontace vzájemných preferencí. Donucovací moc může být vystavěna na materiálních zdrojích mocnosti, nebo na správné vyjednávací způsobilosti (Karlás 2015: 133). S touto metodou je nejvíce spojována vojenská a ekonomická síla. Různé zdroje moci jsou mnohdy provázány. Například pokud v zemi kolabuje ekonomická a

vojenská moc, nejenže že přichází o své zdroje tvrdé moci (*hardpower*), ale zároveň ztrácí i část své měkké moci, jelikož už není schopna jít příkladem pro zbytek světa a státy již nejsou ochotny ji ve své politice následovat. Pro mnohé přestává být mocnost nadále atraktivní, v důsledku oslabení vojenské moci, protože mocnost v jejich očích ztratí svou „nepřemožitelnost“ (Nye 2004: 9). Stát by měl svoji pozornost rozdělit, jak na budování nástrojů měkké moci, tak i tvrdé. Zároveň by však měl rozeznat, v jakých oblastech spočívá jeho výhoda a na ty se více zaměřit, neboť tuto převahu může brzy ztratit, pokud nesprávně investuje své finanční zdroje do rozvíjení oboru, který například pro daný region zcela postrádá potenciál. Stejně tak pro malé státy není prioritou překonat sílu a velikost americké armády, ale své uznání v mezinárodním systému si vytváří pomocí silné měkké moci.

Ekonomická síla se stává pro růst mocností důležitá především po období dekolonizace, kdy velmoci mohly rozšířit svůj mocenský vliv do více států a využít svůj obchodní potenciál v zahraničně politických vztazích. Mnoho států se po dekolonizaci stalo nezávislými, ale zároveň ekonomicky oslábly. Mocnosti se tak ocitly pod tlakem jim pomoci, ale využily příležitosti a vyměnily „meče za peníze a muže v uniformách za muže v oblecích“ (Calvocoressi 1990: 666). Poskytnutím půjček si, jak uvádí Calvocoressi (1990: 666), snadno získají v zahraniční zemi vliv, jelikož finanční podporu každý rád přivítá a zároveň si otevrou dveře novým obchodním příležitostem, pokud se jim daří dobře vyjednávat. Moc, a tedy síla vlivu, nespočívá jen v celkové velikosti ekonomických zdrojů, ale také na schopnosti vyjednávání a obětování možných ztrát a na efektivním využití potencionální moci. I přesto, že se zdá, že jsou si státy rovny, jeden je vždy více zranitelný a druhý má tak v rukou rozhodující moc a zároveň i větší vliv (Nye 1990: 180). Pokud se vztah rozpadne, silnější stát přijde jen o jednoho z několika obchodních partnerů, ale ekonomika slabšího státu může být nenávratně otřesena. V současném světě je téměř důležitější ekonomické propojení mezi státy, než samotné politické debaty a konflikty. Ekonomické vazby jsou již tak silné a propracované, že momentální občanské

války, vládní převraty a teroristické útoky, nemohou na delší časové období vyvézt světový trh z rovnováhy (Zakaria 2010: 25). Samozřejmě je to také způsobeno tím, že mnoho těchto konfliktů se odehrává pouze na regionální úrovni, ale právě silné ekonomické vztahy zabraňují, aby konflikty přerostly do větších rozměrů. Porážka a ekonomický úpadek jednoho státu by mohl znamenat i pokles státu druhého, a to mnoho aktérů mezinárodního systému nemůže dopustit. Ekonomické propojení tedy z mezinárodních vztahů utvořilo hru s nenulovým součtem.

Přímé použití síly je v současném světě mnoha zeměmi odmítáno, především státy OSN¹, mezi které patří i mnoho světových a regionálních mocností. Z morálního hlediska se státy poučily z chyb 1. a 2. světové války, kdy počty obětí, především pak civilistů, dosahovaly nesmírně vysokých čísel. Z praktického hlediska použití síly odmítají, jelikož byly vyvinuty mnohem destruktivnější zbraně, jako například jaderné hlavice. Státy, které jadernými zbraněmi disponují si rizika jejich použití uvědomují a zbraně často využívají jen k odstrašení nepřítele. To, že světové mocnosti pochopily nevýhody vojenské síly (a to jak rostoucí finanční náklady, tak její ničivé následky) neznamená, že zcela ztratila svou důležitost (Nye 1990: 180). V anarchickém světě, kde neexistuje žádná vyšší moc nebo vláda, která by určovala světový řád a kde to nejdůležitější pro bezpečnost státu je svépomoc, se to ani stát nemůže.

V mezinárodním systému existuje několik mocností, avšak žádná z nich nenese označení úplného hegemonu. V anarchickém systému je přítomna dlouhodobá snaha o udržení rovnováhy moci. Jako rovnováhu moci můžeme označit stav, kdy je moc v systému do jisté míry rovnoměrně rozdělena mezi určitý počet hlavních aktérů. Pomocí částečně nerovnému rozdělení moci můžeme státy dělit na velmoci, středně velké mocnosti a malé státy. I přesto, že

¹ Zákaz použití síly je jednou z hlavních zásad popsaných v kapitole I, čl. 2 Charty OSN: „Všichni členové se vystříhají ve svých mezinárodních stycích hrozby silou nebo použití síly jak proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti kteréhokoli státu, tak jakýmkoli jiným způsobem neslučitelným s cíli Organizace spojených národů“ (OSN 1945).

je rozložení sil nerovnoměrné, jsou síly zároveň rozděleny tak, aby žádný ze států neměl možnost získat nadvládu na ostatními (Makariusová 2015: 76). Rovnováha moci může být částečně využita k předvídání chování států, kdy žádný politický vůdce nechce dopustit, aby nějaký aktér získal mocenskou převahu a byla tak ohrožena nezávislost jeho státu. Rovnováha moci tedy předpokládá, že pokud si jeden stát začne budovat nadvládu nad ostatními, tak zbytek systému bude při potlačení jeho moci spolupracovat. Avšak opět nemůžeme s jistotou říci, že toto opravdu nastane. Svoji důležitou roli sehrávají taktéž geografie a psychologie² (Nye 1990: 184–185). Stav rovnováhy není udržitelný a v systému posléze nastává unipolarita či bipolarita. K unipolaritě dochází v té chvíli, kdy má jeden stát, díky svým schopnostem, větší převahu na ostatními aktéry. Unipolarita je často spojována s termínem impéria, nicméně v unipolárním systému je předpoklad více rovnocenných států v čele s jedním hegemonem. Oproti tomu impérium, tuto skutečnost odmítá (Jervis 2009: 190–191).

S impériem je mnohdy zaměňován i termín hegemon. Impériem je většinou označován aktér, který zcela ovládne celý mezinárodní prostor, k čemuž v moderním světě nedochází. Oproti tomu pojem hegemonie se může vztahovat na různé situace, ve kterých nastane, že se jedna země stane mocnější než ostatní. Mnohdy nastává spor, zda se více soustředit na schopnosti státu řídit svět vojensky („politická hegemonie“) či na schopnost ovládat světový trh („ekonomická hegemonie“). Dle Josepha Nye nastává úplný stav hegemonie, kdy jeden určitý aktér dominuje politicky i ekonomicky a je tak schopen určovat řád mezinárodního systému (Nye 1990: 185–186). Pojem hegemonismus dále označuje převahu nad skupinou lidí, jinými státy nebo uskupením národů a

2 Například od roku 1945 rapidně rostla moc Spojených států amerických a očekávalo by se tak, že se proti nim bude tvořit koalice. Ve skutečnosti se však Evropa a Japonsko přidali na stranu USA v boji proti Sovětskému svazu, který i když byl celkově slabší, tak představoval pro evropské státy mnohem větší hrozbu (Nye 1990: 185).

vzniká civilizační nebo kulturní nadřazeností dominujícího národa či státu (Balík – Kubát 2004: 17).

Současný mezinárodní systém je mnohdy definován jako unipolární, kdy jedinou supervelmocí jsou Spojené státy americké, avšak USA mohou plnit roli hegemonu pravděpodobně jen v oblasti vojenství (Nye 2004: 4), nicméně i ona vojenská síla je tvořena pouze na základě silné ekonomiky a vysokých vojenských výdajů. Pokud by se celý zbytek světa spojil, snadno by disponoval mnohem větším vojskem než USA. Systém pak nelze označit za unipolární, pokud hegemon může být ohrožen jednou velkou koalicí (Jervis 2009: 191). Současný mezinárodní systém můžeme označit spíše za multipolární, kdy v systému existuje několik silných aktérů, kteří v ideálním případě kooperují a současně se od nich očekává, že budou plnit roli tzv. „policisty“ světového řádu.

1.2 Mocnosti a jejich role ve světovém uspořádání

S mocí přichází i určitá zodpovědnost a na mocnosti je často vytvářen tlak v podobě očekávání, že budou utvářet a chránit mezinárodní pořádek. Kissinger (2016: 20) mezinárodní pořádek definuje jako systém, ve kterém státní či nestátní aktéři vytvářejí principy spravedlivého uspořádání a rozdělení moci a současně jsou tito aktéři přesvědčeni o tom, že tyto principy lze globálně uplatnit. Základními aktéry mezinárodního systému jsou státy, které jsou současně tvůrci tohoto systému. Mezi další aktéry figurující v mezinárodním systému můžeme zařadit mezinárodní vládní i nevládní organizace, transnacionální korporace, zájmové skupiny, radikální skupiny (teroristé, milice piráti, guerilly apod.) a jednotlivce (Makariusová 2015: 73). Každý systém pak stojí zejména na přijetí pravidel, která určují hranice přijatelného jednání a na mocenské rovnováze, která zakročí tam, kde pravidla selžou. Pokud se principy aplikují jen na určitou vymezenou geografickou oblast, jedná se pak o uspořádání regionální (Kissinger 2016: 20).

Mezinárodní systém utváří určitý rámec povolených způsobů chování, odpovědnosti a usměrňuje uplatňování moci. V mezinárodním systému však nefiguruje žádná světová vláda, která by přímo udávala řád a kontrolovala jeho dodržování. Vztahy mezi státy jsou usměrňovány pomocí aliancí, vzájemného vyvažování a mezinárodními dohodami. Mezi aktéry však panuje také určitá vzájemná ostražitost, jelikož přirozeně dochází k nevyhnutelným střetům zájmů, které ve výjimečných případech eskalují do ozbrojených konfliktů (Weber 2015: 102). V současném mezinárodním systému dochází k určitému propojení mezi státy, kdy země mezi sebou udržují obchodní, kulturní či politické vazby, které jsou udržovány a efektivně fungují právě díky jasně stanoveným pravidlům. Důsledkem tohoto propojení je vytvoření takzvané vzájemné závislosti států, která se projevuje závislostí jednoho státu na rozhodnutích a aktivitách státu druhého (Makariusová 2015: 73). Chování aktérů je tak v určitém ohledu limitováno, neboť své zahraničněpolitické rozhodnutí musejí státy provádět s ohledem na možné následky, které by mohly mít vliv na udržení spolupráce s ostatními zeměmi.

Světové uspořádání se přirozeně v průběhu času proměňuje. Přicházejí fáze určitého řádu a klidu, které jsou posléze nahrazeny obdobím nepokojů, kdy se střetne několik rozdílných vizí, jak by měl světový pořádek vypadat. Mocnosti, které se v tomto konfliktu podaří porazit protivníka, se otevírá neopakovatelná příležitost vytvořit zcela nový řád a pravidla pro chování států, přičemž má možnost si zlepšit svou ekonomiku i vojenskou sílu a svoji mocenskou nadvládu tak potvrdit. Tato výhoda však pomine ve chvíli, kdy se objeví nový oponent s novou myšlenkou světového řádu (Rasler – Thompson 1994: 15–16). V současném mezinárodním systému ovšem už není jen jedna nebo dvě velké mocnosti, které by udávaly řád a zbytek světa by se automaticky přidal na jejich stranu, stále více je přidáváno na důležitosti regionálním mocnostem, a i ony samy mají velkou touhu prosadit své zájmy v regionální i světové politice.

Po skončení studené války skončilo bipolární uspořádání. Velké množství států se stalo soběstačnými a současně vzniklo i mnoho států zcela nových. Svět už se nesoustředil jen na dvě velké velmoci, ale svůj význam ve světové politice postupně získaly i jednotlivé regiony. Utvořil se tak prostor pro vzestup regionálních mocností (Prys 2010: 480). Během studené války byla soustředěna veškerá pozornost na rozvoj USA či SSSR a ostatní státy si jen musely zvolit, kterou ze stran podpoří. Díky nově nabyté soběstačnosti dochází u všech zemí k vnitřnímu rozvoji a poprvé v dlouhém vývoji mezinárodního systému tak můžeme pozorovat skutečný globální růst velmocí. Důsledkem toho je, že se formuje uspořádání, ve kterém nejsou státy v různých oblastech světa již jen „objektem mocných“ nebo pouhým nezúčastněným divákem, ale stávají se respektovanými aktéry, kteří si zcela sami určují směřování své politiky (Zakaria 2010: 13). Současně se však regionální mocnosti v důsledku jejich nabývací moci, dostávají pod velký tlak, jelikož světové velmoci a mezinárodní organizace od nich očekávají, že v dané oblasti dokáží samy vyřešit konflikty, vylepšit ekonomickou situaci a uklidnit politickou nestabilitu. Například Indie byla silně nabádána Evropským parlamentem a americkým Kongresem, aby se více angažovala na uklidnění vnitropolitických problémů v Nepálu, které nastaly po královském převratu v únoru 2005. Avšak mocenské kapacity jsou u regionálních mocností velmi relativní a mnoho z nich, jako právě například Indie, nedisponuje až takovou mocí, jaká je od nich očekávána a setkávají se následně s kritikou od světových státníků a politických odborníků. Tato nenaplněná očekávání jsou výsledkem špatného pochopení regionálních mocností. To, že má nějaká země materiální převahu nutně neznamená, že následně dokáže hrát roli vůdčího státu a zajišťovat bezpečnost obyvatelstvu a mít vliv na chování sousedních států. Na rozdíl od světových velmocí jsou regionální mocnosti svázány a ovlivňovány mezinárodním systémem, který často určuje rozdělení moci. Síla regionální mocnosti závisí na tom, jaké je kolem ní utvořeno mezinárodní prostředí a jak velká volnost v kontrole dané oblasti je jí umožněna. V případě že v regionu figuruje také externí mocnost, například v podobě Spojených států amerických (Prys 2010: 480–484).

Je i v samotném zájmu světových velmocí, aby neopomíjely vzestup regionálních mocností, neboť veškeré změny v regionech mohou ovlivnit celý globální pořádek, který se mocnosti snaží udržet. Pokud je region stabilní a světovou mocnost nijak neohrožuje nadvláda jiné země v dané oblasti, světové mocnosti by neměly příliš zasahovat do uspořádání, které si zde země utvořily. Státy tohoto regionu si pořádek utvořily na základě svých tradic a kultury a vynucená změna chování téměř vždy vede konfliktu, zvláště v případě, kdy regionální mocnosti disponují prostředky k ochraně svých zájmů. Pokud ovšem nastane situace, že by regionální mocnost měla až příliš velkou tendenci získat naprostou nadvládu v daném regionu a ohrozit tak přístup do této oblasti externí světové mocnosti, pak je úkolem světové mocnosti pokusit se v regionu podíl na moci vyvážit, kdy se na jedné straně pokusí zpomalit růst jedné země a současně podpoří ostatní regionální aktéry v jejich ekonomickém i vojenském rozvoji, aby vytvořily konkurenci pro tvořícího se regionálního hegemonu (Montgomery 2016: 10–11). To můžeme sledovat například právě v oblasti jihovýchodní a východní Asie, kdy se USA snaží s pomocí dalších zemí vykompenzovat rostoucí sílu Číny. Derolle (2015) mezi regionální mocnosti řadí Brazílii, Indii, Čínu a Jihoafrickou republiku.

Na proměnu mezinárodního systému reagují moderní státy tím, že upevňují svou mezinárodní spolupráci, prostřednictvím různých institucí a organizací, které mohou mít jak globální, tak regionální dosah (Makariusová 2015: 74). Správné fungování těchto organizací a institucí závisí také na kompatibilitě preferencí jednotlivých aktérů. Každý stát v mezinárodním systému má určité preference a požadavky na základě kterých utváří svou zahraniční politiku. Pokud se tyto zájmy shodují, dochází ke stavu harmonie, jelikož chování jednoho státu nijak neohrožuje druhý stát v plnění jeho stanovených cílů. Pro státy nastává prostor pro spolupráci, ale nevidí ji jako nezbytnou pro naplnění svých zájmů a k ochraně své bezpečnosti. Díky harmonii je minimalizována možnost konfliktu a není zapotřebí vztahy v systému koordinovat. V případě, že se preference států diametrálně odlišují, nastává

potenciál pro konflikt a zároveň se jakákoli spolupráce stává téměř nemyslitelnou. V současném mezinárodním systému panuje stav smíšených preferencí, kdy státy se v názorech na některá témata shodují, ale v jiných oblastech může nastat konfrontace (Karlas 2015: 129–130). Pomocí spolupráce se naskýtá možnost neshody minimalizovat či zcela eliminovat. Pro zachování efektivní spolupráce je také klíčová pravidelná komunikace mezi jednotlivými aktéry.

V současné době se tvoří takzvaná „světová komunita“, v rámci které funguje síť mezinárodních právních a organizačních institucí, jejichž úkolem je především podporovat volný obchod, stabilizovat mezinárodní finanční systém a určovat pravidla pro řešení mezinárodních sporů (Kissinger 2016: 18). Tento systém však postrádá efektivitu a mocnostem častokrát chybí prostor pro společnou diskuzi o nejdůležitějších otázkách. Zpočátku se toto tvrzení může jevit zvláštní, jelikož jak jsem zmínila výše, ve světě můžeme nalézt mnoho multilaterálních organizací a fór. Mezi ty nejvýznamnější můžeme zařadit Radu bezpečnosti OSN, konference v rámci NATO a Evropské unie, APEC či summit východní Asie a setkání hospodářsky nejvyspělejších zemí světa ve skupinách G7, G8 či G20³. Klíčovým účastníkem na všech těchto fórech jsou Spojené státy americké (Kissinger 2016: 375). USA stále jsou, i přes rostoucí moc Číny, nejsilnější mocností světa. Spojené státy americké disponují technologicky nejvyspělejší armádou, silnou ekonomikou a početným a vzdělaným obyvatelstvem a americký vliv na mezinárodní politiku je nepopíratelný.

Překážkou ve správném fungování mezinárodní organizace může být příliš velká členská základna a komplexnost řešených témat. S rostoucím počtem členů

3 G8 je uskupení hospodářsky nejvyspělejších zemí a členy jsou Spojené státy americké, Velká Británie, Kanada, Itálie, Francie, Německo, Rusko a Japonsko. Rusku však bylo členství v roce 2014 pozastaveno, z důvodu krymské anexe a skupina se tak v současné době označuje jako G7. Od zvolení Donalda Trumpa do funkce amerického prezidenta se však zdá, že by Rusko mohlo být opět součástí (ČTK 2018a). G20 je pak uskupení 20 největších ekonomik světa, kdy se jako dvacátý člen řadí Evropská unie (ČTK 2018b).

v organizaci se navyšuje i počet sporných preferencí a požadavků, v důsledku čehož se schopnost komunikace a následné vytvoření kompromisu snižuje. Současně je státům nabízeno více výhodných možností kooperace a nerozhodnost aktérů stoupá. Komunikace mezi členy je také ztížena časovým tlakem, který je na státy často vynakládán (Karlas 2015: 130–131). Jako další komplikaci ve formulaci dlouhodobé strategie během těchto fór Kissinger (2016: 375) uvádí samotnou povahu setkání a jejich vysokou frekventovanost. Kissinger ve své knize říká, že převážnou část příprav zabere diskuze o harmonogramu a domlouvání oficiálního programu. Konference mnohdy probíhají současně nebo krátce po sobě, z důvodu obtížnosti shromáždit nejdůležitější politické elity na jednom místě. Diplomaté nebo hlavy států se následně více soustředí na to, jak jejich jednání na setkáních bude působit na veřejnost a jejich výroky mohou mít v důsledku toho taktický nebo propagační podtext. Například formální autorita Rady bezpečnosti OSN je sice vysoká, ale u většiny zvláště významných otázek nikdy nedokáže dospět k rozhodnutí a dostává se do patové situace.

Státy touží spolupracovat, ale komunikace mezi nimi je tímto zkomplikována a dojít k nějakým efektivním rozhodnutím se stává obtížným úkolem. Pokud se jim ovšem podaří dospět k nějakému rozhodnutí, nastává posléze zkouška důvěry mezi státy. Aktéři mnohdy nemají záruku, že jiné státy splní dohodnuté podmínky a „nedopustí se podvádění“ (Karlas 2015: 131). Šance na toto jednání se opět zvyšuje počtem členů organizace a také pokud v členských státech působí domácí instituce a skupiny, kterým z rozhodnutí organizace plynou vysoké náklady. Možnost podvádění se naopak snižuje, pokud je zde vidina další spolupráce a státy tak mají silnější motivaci jednat v rámci dohodnutých podmínek, jelikož v případě jejich porušení by jim hrozil postih v podobě ukončení spolupráce, a to by pro mnoho států mohlo představovat obrovskou ztrátu (Karlas 2015: 131–132), například pokud se jedná o ekonomickou spolupráci či bezpečnostní spolupráci a slabší aktéři jsou často odkázáni na podporu od silnějších států, které by se jim bez členství v organizaci nemuselo dostat.

2 Zahraniční politika prezidenta Baracka Obamy (2009–2017) vůči jihovýchodní a východní Asii

2.1 Základní principy zahraniční politiky USA vůči regionům jihovýchodní a východní Asie v letech 2009–2017

Před nástupem Baracka Obamy do funkce amerického prezidenta byly Spojené státy americké „obviňovány“ že regionům jihovýchodní a východní Asie nevěnují dostatek pozornosti. Tchaj-wan, Thajsko, Filipíny, ale i Japonsko se obávali, že nemohou již nadále plně spoléhat na USA při řešení regionálních hrozeb, jelikož Spojené státy v uplynulých letech směřovaly zájmy své zahraniční politiky spíše do oblasti Středního východu. Oslabená přítomnost USA v regionech měla dopad taktéž na veřejnost, kdy v Indonésii veřejná podpora indonésko-americké spolupráce klesla z 75 % na 37 % (Godement 2010: 14). Dle Henryho Kissingera (2016: 370–371) se v současném světě plném politických a hospodářských krizí vytrácí důvěra k západním hodnotám, jelikož vznik těchto krizí je kladen za vinu právě západním mocnostem a celkové globalizaci, přičemž dochází k odcizení některých tradičních amerických spojenců.

Nová administrativa Baracka Obamy se tak musela snažit o zintenzivnění spolupráce USA s regiony jihovýchodní a východní Asie, jelikož i Japonsko či Singapur, jedni z největších amerických spojenců, upozorňovali na potřebu většího amerického zapojení (Sutter 2008: 92). I tyto dva relativně silné státy pocítovaly hrozbu přicházející od ekonomicky rostoucí Číny a požadovaly, aby USA v regionech utvořily určitou protiváhu proti čínskému vlivu, přičemž se slabší státy jako Filipíny, Vietnam či Tchaj-wan současně nemusejí obávat teritoriálních nároků ze strany USA (Godement 2010: 15).

Národní bezpečnostní strategie (NSS 2010: 11) publikována během prvního funkčního období Baracka Obamy si klade za cíl posílit spolupráci s americkými spojenci či navázání spojení nových, přičemž bylo poukazováno na sdílené zájmy a hodnoty, jako jsou zajištění bezpečnosti,

blahobytu a demokracie. Jedním z hlavních pilířů vlády Baracka Obamy je jít světovému pořádku příkladem.⁴ Dokument (NSS 2010: 36–37) tedy dále stanovuje, že USA musí nadále odmítat násilné metody při výslechu rukojmích, s terorismem bojovat legální cestou, udržovat veřejnou diplomacii, chránit lidská práva, řídit se mezinárodním právem a zároveň vymáhat jeho dodržování. V neposlední řadě bylo Spojenými státy upozorňováno na vytvoření silné světové komunity, která se nesoustředí na lidské rozdíly, ale na sdílené hodnoty. Posílení amerických zahraničních vztahů bylo jednou z hlavních priorit Obamovy vlády, čímž se také snažil odpoutat od politiky svých předchůdců.

Jedna z Obamových klíčových zahraničněpolitických iniciativ vůči jihovýchodní a východní Asii v rámci které byl naplňován onen zájem o prohloubení spolupráce v regionech, byl tzv. návrat do Asie (*Pivot to Asia*), který byl administrativou vyhlášen v roce 2011 (Campbell 2012: 4). V rámci této strategie měl být omezen rozpočet na boje v Afghánistánu a Iráku a více zdrojů mělo být investováno do posílení obchodních, politických a bezpečnostních vazeb v Asii (Paal 2013: 12). V následujících podkapitolách představím, jak se strategie *Pivot to Asia* projevila na bezpečnostní strategii, diplomatických vztazích a ekonomické spolupráci se státy jihovýchodní a východní Asie.

4 Důležitou složkou americké zahraniční politiky je schopnost globálně šířit své hodnoty, kdy se nejedná pouze o liberální myšlenky, jako demokracie a lidská práva, ale také o kulturně-informační obsah, který je sdílen pomocí světových komunikačních sítí, v moderním světě zejména prostřednictvím internetu či CNN (Krejčí 2009: 11). Toto vychází z tradičního amerického přesvědčení, že jimi vytvořený systém liberální společnosti, je nejvíce efektivní a je možné ho globálně uplatnit (Skoupý 2009: 22).

2.2 Bezpečnostní strategie USA a diplomatické vztahy se státy jihovýchodní a východní Asie

Prioritou pro Spojené státy americké v naplnění bezpečnostních cílů je modernizace vojenského vybavení, aby USA byly schopny postavit se současným hrozbám vůči jim samým, či jejich spojencům. Spojené státy by si měly udržet své postavení země disponující rozhodující silou v jakémkoli konfliktu. Americkou vojenskou sílu samozřejmě nepředstavuje pouze vyspělé technické vybavení, ale také kvalitní trénink vojenských jednotek⁵ (NSS 2010: 14). Krejčí (2009: 11) dále považuje za důležité pro zajištění americké bezpečnosti, udržovat globální síť vojenských základen. Umístění amerických ozbrojených sil na cizí území je přínosné jak Spojeným státům americkým, tak i hostitelské zemi. USA mohou rychleji reagovat na případná bezpečnostní rizika a současně se sníží finanční náklady a technologické nároky na provedení vojenské akce. Pro hostitelskou zemi přítomnost amerických jednotek znamená získání záruky zajištění bezpečnosti a ekonomický přínos (Müller aj. 2009: 33). Nicméně často v zemi mohou propuknout protesty proti americké vojenské přítomnosti, převážně v souvislosti s určitým násilným činem ze strany amerických vojáků. V současné době k největším protestům veřejnosti dochází na japonském ostrově Okinawa, kde je rozmístěno několik amerických vojenských základen a další by měly přibývat. Místní obyvatelé jsou nespokojeni s rostoucí kriminalitou, hlukem a dopadem na životní prostředí, kdy například dochází ke znečištění vody a ke kácení zalesněných oblastí (Kulkarni 2019). Stejně tak se může objevit neochota nasadit jednotky v zahraničí ze strany amerického veřejného mínění, pokud je region příliš nebezpečný pro život vyslaných Američanů. Jako nejznámější a zároveň nejintenzivnější protesty americké veřejnosti proti americké válečné

5 Americké vojenské jednotky jsou jedny z největších a nejlépe vycvičených armád na celém světě. Technologicky se dokonce jedná o celosvětově nejlépe vybavené ozbrojené síly, přičemž tomu odpovídají i velmi vysoké vojenské výdaje. Pomocí takové vojenské síly, která jim umožňuje vojensky zasáhnout drtivou silou a rozhodnout tak jakýkoli významný konflikt, získávají Spojené státy americké neobyčejnou geopolitickou výhodu (Müller aj. 2009: 30).

angažovanosti lze označit studentské demonstrace proti válce ve Vietnamu (1955–1975). K největším střetům mezi studenty a vládou docházelo v 60. letech, kdy počet nasazených amerických vojáků ve Vietnamu dosahoval 450 000, přičemž nebylo dosaženo téměř žádného postupu k ukončení konfliktu (Zelizer 2018).

Barack Obama společně s ministrem obrany Leonem Panettou v roce 2012 představili v rámci politické iniciativy *Pivot to Asia* novou vojenskou strategii, kdy byl posílen počet amerických jednotek, zejména námořnictva, například na území Filipín a Thajska (Campbell 2012: 5). A zároveň i tyto státy si uvědomovaly, že nejsou schopni čelit globálním hrozbám, jako například mezinárodnímu terorismu, bez pomoci USA (Sutter 2008: 90). Spojené státy americké pokračovaly v boji proti terorismu, který byl jeden z hlavních zájmů předešlé administrativy George W. Bushe, avšak terorismus nepředstavoval v Národní bezpečnostní strategii z roku 2010 (NSS 2010: 8) největší bezpečnostní hrozbu. Dokument uvádí jako hlavní bezpečnostní zájem USA v regionech jihovýchodní a východní Asie omezení zbraní hromadného ničení, především pak jaderných zbraní. Se státy, které jaderným arzenálem disponují, respektive se Severní Koreou, se američtí diplomaté v čele s Barackem Obamou snažil dosáhnout určitých dohod, nicméně komunikace byla ztížena vzájemnou nedůvěrou.

Na korejském poloostrově panuje dlouhodobé napětí, jelikož Korejská lidově demokratická republika (dále jen KLLDR či Severní Korea) má k dispozici jaderný arzenál a ve svých činech je velmi nepředvídatelná a blízko položený jihokorejský Soul se stává svou polohou velmi zranitelný. Vláda Jižní Koreje se však vyhýbá přímému nátlaku, protože možný vojenský střet by byl pro Jižní Koreu příliš nebezpečný (Müller aj. 2009: 41–42). Barack Obama v rámci své bezpečnostní strategie požadoval, aby se na tomto plánu odstranění jaderných zbraní podílelo co nejvíce států a poukazoval na to, že demontáž jaderných zbraní je i v zájmu Severní Koreje, neboť poté bude přijata do mezinárodní komunity. Pokud Severní Korea odmítne se do tohoto odzbrojovacího programu

dobrovolně zapojit, bude naopak její izolace zvýšena a dodržování norem týkající se držení zbraní bude vynuceno (NSS 2010: 23–24). Americká protijaderná politika si získala více podpory po tom, co vláda zvolila místo pevného postoje mírnější metodu vyjednávání se Severní Koreou (Sutter 2008: 90). Administrativa Baracka Obamy se několikrát pokoušela zmírnit vzájemné napětí se Severní Koreou a byla ochotna podepsat mírovou smlouvu a současně USA nabízela energetickou a ekonomickou spolupráci. Pchjongjang však choval k Obamově politice silnou nedůvěru a stejně tak časté severokorejské testy zbraní vzbuzovaly ve Washingtonu rozruch (Clemens 2016: 236). Barack Obama tedy poté výslovně Severní Koreu vyzval k zastavení severokorejského jaderného programu, pokud chtějí s USA navázat vstřícnější vztahy (Barack Obama podle Beneš 2009). Poté co KLRD provedla další 3 jaderné testy, i přes zákaz OSN a zvýšení mezinárodních sankcí, USA uvedly, že i s možností použití síly budou chránit své spojence, zejména Jižní Koreu, před dalším projevem severokorejské agrese. Současně se s tehdejší prezidentkou Jižní Koreje dohodly na prohloubení vojenské spolupráce (Spetalnick – Felsenthal 2014). V roce 2015 Barack Obama připustil možnost uzavření se Severní Koreou dohodu o odstranění jaderných zbraní, podobnou té, která byla uzavřena s Íránem. Jižní Korea souhlasila s navázáním spolupráce a v případě porušení dohod přislíbila podporu v uvalování sankcí, nicméně požadovala, aby KLRD jasně vyjádřila možnost zastavení svého jaderného programu (Clemens 2016: 253). Spojené státy americké v čele s Barackem Obamou se tak společně s Jižní Koreou rozhodly s jednáním o demontáži severokorejských jaderných raket vyčkat, až těmto debatám bude vláda KLRD více nakloněna.

Jižní Korea společně s Japonskem jsou dlouhodobě nejvýznamnějšími americkými spojenci, kdy jejich spolupráce slouží především k vyvažování rostoucího vlivu Číny v tomto regionu (Müller aj. 2009: 41–42). V rámci bezpečnostní strategie (NSS 2010: 42) došlo k posílení a modernizování vzájemné bezpečnostní spolupráce, přičemž USA za vlády Baracka Obamy jednaly s Japonskem i Jižní Koreou jako s rovnocennými partnery. Dle

bezpečnostní strategie bylo cílem této spolupráce upevnění přítomnosti amerických vojsk v regionu, neboť existence amerických základen na japonských ostrovech je velmi častým tématem politických debat představitelů obou zemí (tj. Japonska a Spojených států amerických). Během let 2009–2017 došlo k několika významným událostem, které japonsko-americké vztahy ovlivnily.

V roce 2009 v japonských volbách zvítězila Demokratická strana Japonska, a to znamenalo významnou změnu v americko-japonských vztazích. Stranický leader Jukio Hatojama se odklonil od spolupráce s USA a svoji pozornost směřoval více k Číně a požadoval úplné odstranění amerických vojsk z ostrova Okinawa (Jukio Hatojama podle Wan 2016). Hatojama však mnoho svých předvolebních slibů nebyl schopen splnit a v důsledku nátlaku veřejnosti po roce z funkce japonského premiéra odstoupil a japonská spolupráce s USA byla obnovena. V roce 2010 zároveň rostl střet japonských a čínských teritoriálních nároků a vzrůstal boj o vůdčí roli v regionu. Japonsko se intenzivně snažilo USA do těchto konfliktů zapojit, neboť by s jejich podporou získalo nesmírnou výhodu. Spojené státy americké se příliš neshodovaly se strategickými zájmy Japonska, avšak japonsko-americká spolupráce byla navázána na konferenci o klimatických změnách v Kodani (Wan 2016).

Americké vojenské základny na ostrově Okinawa však zůstaly častým tématem politických debat. Vláda ostrova Okinawa požaduje úplné odstranění amerických vojenských základen z jejich území, z důvodu velkého hluku, kriminality a častých technických nehod, které japonské obyvatelstvo spojuje s přítomností amerických jednotek. Japonský premiér Shinzo Abe však nechce ohrozit americko-japonské vztahy a přiklání se tedy pouze k plánu přemístit základny z hustě obydlené části ostrova na pobřeží. Zde se ale dostává do sporu s odborníky na životní prostředí, jelikož tento přesun a následná výstavba některých budov si vyžaduje až 157 hektarů půdy (Hurst 2019). Nátlak veřejnosti na odchod amerických vojsk se taktéž zvýšil, zejména po nárustu kriminality, kdy v roce 2015 došlo k několika incidentům obtěžování žen ze strany amerických vojáků (Spitzer 2016). Barack Obama při návštěvě Japonska vyjádřil

svou omluvu obyvatelům Okinawy a prohlásil, že úkolem Spojených států amerických je zabránit tomu, aby se tyto situace opakovaly (Nakamura – Fifield 2016). V rámci této návštěvy Barack Obama také navštívil památník věnovaný obětem atomového útoku na město Hirošima. Stal se tak prvním americkým prezidentem, který na toto místo zavítal, především s cílem posílit přátelské vztahy s Japonskem. Během návštěvy tohoto místa zdůraznil potřebu omezit disponování jadernými zbraněmi, avšak omluva za svržení jaderné bomby v roce 1945 nezazněla, i přesto že jí mnoho japonských obyvatel a mírových aktivistů od Obamy očekávalo. Obama raději ve svém proslovu zdůraznil celkovou nelidskost těchto činů (Johnston – Mie 2016). Přátelské vztahy s Japonskem se však Baracku Obamovy podařilo udržet.

Dvojí výzvu pro zahraniční politiku USA v tomto období představovala rostoucí moc Číny. Bylo třeba Čínu v jejím rostoucím vlivu omezit, aby se zabránilo jejím možným pokusům o narušení stability východní Asie a současně USA usilovaly o zapojení Číny do mezinárodního společenství (Christensen 2015). Vláda Baracka Obamy si uvědomovala, že může nastat střet čínských a amerických názorů, ale nechtěla dovolit, aby tyto neshody byly překážkou v udržení spolupráce na společných zájmech, jelikož americko-čínskou spolupráci vnímala jako nezbytnou pro řešení výzev 21. století (NSS 2010: 43). Čína sice ještě stále nemůže Spojeným státům vojensky konkurovat, nicméně představuje významnou hrozbu pro americké jednotky a spojence nacházející se v regionu.

Vztah USA s Čínou je velice komplikovaný, jelikož zde dochází k několika názorovým střetům, především ohledně Tibetu a Tchaj-wanu, které Čína považuje za sféry svého vlivu, avšak obě tyto země požadují svou nezávislost a podpory se jim dostává velmi často právě od Spojených států amerických. USA budovaly s Čínou pozitivní a produktivní vztahy a vítaly její regionální aktivity, které přispívaly k obnově ekonomiky, řešily klimatické změny a spolupracovaly na odzbrojení. Současně však požadovaly kontrolu čínského vojenského programu, aby zajistily, že američtí spojenci nacházející se

v regionech, nebudou nijak negativně ovlivněni. Cílem vlády Baracka Obamy bylo snížit napětí, které mezi Čínou a USA panuje a snažit se tak zlepšit vzájemnou vojenskou komunikaci, aby došlo ke snížení vzájemné nedůvěry (NSS 2010: 43).

USA nadále pokračovaly na zmírnění konfliktu mezi Čínou a Tchaj-wanem, přičemž byl dbán důraz na ochranu lidských práv. Zahraniční politika USA vůči Číně a Tchaj-wanu je založena na tzv. Zákonu o vztazích mezi Tchaj-wanem a Spojenými státy (*Taiwan Relations Act*) podepsaném v roce 1979 (Rahawestri 2010: 111). Tento dokument zajišťuje zprostředkování komunikace mezi USA a Čínou a poskytuje bezpečnostní záruky Tchaj-wanu (Ma – Drun 2019). Tchaj-wan od USA získal podporu v podobě dalších dodávek vojenských zbraní, nicméně na tyto akce bylo nahlíženo s nedůvěrou. Americké dodávky zbraní nebyly vůbec dostačující na obranu Tchaj-wanu a USA tak sice vyjádřily podporu Tchaj-wanu i Tibetu, ale jen v takové míře, aby si příliš neznepřátelily Čínu (Cheng 2015). Můžeme tak vidět, že americká vláda v tomto období volila raději opatrnější přístup k regionálním problémům.

Zahraniční politika Baracka Obamy byla médií a opozičními politiky kritizována za snižování ze svých nároků na ochranu lidských práv a za dvojznačné postoje vůči Číně. Barack Obama v roce 2008 požadoval bojkotování olympijských her v Pekingu, jako protest proti násilnému potlačení povstání v Tibetu (Weaver 2009; Spillius 2009), avšak již v listopadu 2009 došlo k setkání tehdejšího čínského prezidenta Chu Ťin-tchao a Baracka Obamy, kde byla dohodnuta vzájemná spolupráce. Nicméně z tohoto setkání nevzešla žádná formální dohoda o společném postupu v odstranění jaderných zbraní a Čína již měsíc po jednání odmítla smlouvu týkající se klimatických změn a ohlásila první test svých pozemních raket (Cooper 2010). Čína se postupně stává konkurentem USA i v budování globální sítě vojenských základen. V roce 2017 byla uvedena do provozu první čínská zámořská základna v africkém státě Džibutsko. Pentagon si samozřejmě tuto aktivitu vysvětluje jako další krok v šíření čínského

vlivu, přičemž tím prvním je budování čínských základen v Jihočínském moři (Headley 2018).

Hlavním předmětem sporu v konfliktu v oblasti Jihočínského moře je přístup k nerostným surovinám. Čína značnou část moře považuje za součást svého území, včetně míst, která jsou významná pro filipínské či vietnamské rybáře. Své územní nároky si Čína upevňuje vytvářením nových ostrovů, na kterých umísťuje své hlídky. Klíčovými účastníky konfliktu jsou tedy Čína, Tchaj-wan, Vietnam a Filipíny, přičemž část oblasti si nárokují také Malajsie a Brunej (Thim 2016). Spory se vedou především o Macclesfieldovy písky, Paracelské ostrovy, Pratské ostrovy a Spratleyho ostrovy (Hlaváček 2015). Externě zde působí USA, které požadují, aby Jihočínské moře bylo zónou volného obchodu, kdežto současně je pro ně prioritou udržení regionální stability a setrvání spojení s Japonskem, Filipínami a Tchaj-wanem. Americká účast na teritoriálnímu konfliktu v Jihočínském moři byla dalším předmětem v bezpečnostní strategii USA v období vlády Baracka Obamy. Jihočínské moře je významným centrem světového obchodu a pro velkou část regionu zdrojem obživy (Thim 2016). USA poskytly vojenskou podporu Filipínám, Vietnamu, Singapuru, Indonésii a Malajsii, aby napomohly zajistit obranu jejich území v Jihočínském moři (Marston 2016).

Spojené státy americké si v regionu jihovýchodní Asie stanovily 6 strategických partnerů, kterými jsou Singapur, Filipíny, Thajsko, Indonésie, Malajsie a Vietnam. Díky americké technické pomoci došlo k modernizaci lodí, námořních radarů a dalšího vojenského námořního vybavení (Simon 2015: 576).

V Thajsku, ke kterému má USA formální obranné závazky, každoročně probíhá jedno z největších vojenských cvičení (*Cobra Gold*) a nově k tomuto cvičení byl přizván také Myanmar (Simon 2015: 576). Vojenské cvičení *Cobra Gold* slouží především ke zvýšení regionální bezpečnosti a zlepšení reakce na přírodní katastrofy. Státníci z Myanmaru byli přizváni právě za účelem poučení o humanitárních akcích. Toto gesto však vyvolalo silnou vlnu kritiky od zastánců

lidských práv. I přes to, že Myanmar se pokouší odpoutat od své historie vojenské diktatury, stále v zemi dochází k omezování lidských práv (Ali 2017).

Americké ministerstvo zahraničí taktéž častěji vysílalo své nejvýznamnější diplomaty do regionů východní a jihovýchodní Asie a USA se tak podařilo zlepšit vztahy například s republikou Myanmar (Christensen 2015). V rámci navázání vztahů s Myanmarem bylo rozhodnuto o zrušení veškerých sankcí, které byly na zemi uvaleny (Davis 2016). Je však otázkou, zda uvolnění těchto sankcí nepovede zároveň k povolení myanmarské vlády v úsilí o liberalizaci země. Myanmarská vláda po uvolnění sankcí může ztratit motivaci ke zlepšení své vnitropolitické situace.

Vojenská spolupráce s Filipínami je od roku 2014 tvořena na základě dohody EDCA (*Enhanced Defense Cooperation Agreement*), která umožňuje přítomnost amerických jednotek uvnitř filipínských základů (USPACOM 2018). Barack Obama se nicméně dostal do konfliktu s nově zvoleným filipínským prezidentem Rodrigo Duterte, jelikož Duterte v rámci své volební kampaně odstartoval násilný boj proti uživatelům a dealerům ilegálních drog, který měl za následek několik mrtvých. Duterte se dostal do sporu s ochránci lidských práv, včetně Baracka Obamy, kterého krátce před jejich setkáním nepatřičně slovně urazil (Gayle 2016). Vztahy mezi Filipínami a USA zůstaly napjaté po celou dobu druhého funkčního období Baracka Obamy. Očekávalo se tedy, že nově zvolený filipínský prezident Rodrigo Duterte od bezpečnostní dohody odstoupí, jelikož po neshodách s Barackem Obamou zintenzivnil komunikaci s Čínou. Nicméně Duterte povolil v roce 2018 vybudování amerického vojenského vybavení uvnitř filipínské letecké základny. Důvodem však není obava z nedostatku obrany proti vnějším hrozbám, ale jednotky USA mohou být nápomocny při obnově země po častých tajfunech či v boji proti místním islámským radikálům (Cullen 2018).

V Singapuru, který je dlouhodobým vojenským spojencem Spojených států amerických, byla zahájena mezinárodní vojenská cvičení (Simon 2015: 579). Singapur je pro USA důležitým strategickým spojencem, jelikož se nachází

přímo u Malackého průlivu, který je jednou z nejvytíženějších námořních cest světa. Pro USA je klíčové udržet si vojenskou přítomnost na singapurských námořních základnách, z důvodu zajištění volného přístupu k těmto vodám (Tan 2017: 13). Americké jednotky napomáhají taktéž se zajištěním bezpečnosti této oblasti, neboť se mnohdy stává prostorem pro útoky pirátů. Pro Malacký průliv je však momentálně větší komplikací vytiženost této trasy. V roce 2015 došlo až k 60 srážkám obchodních lodí a tankerů. Singapur společně s Malajsií a Indonésií, které se také v blízkém okolí nacházejí, rozhodli o vytvoření několika opatření, aby se předešlo dalším podobným incidentům (Calamur 2017).

Barack Obama poukazoval i na modernější bezpečnostní hrozby, jako je možnost stále rozsáhlejších kybernetických útoků. Kybernetická hrozba může pocházet jako od jednotlivce, tak i od organizovaných teroristických sítí, které jsou vzhledem k rychlému vývoji technologií stále více propojené a tím pádem více nebezpečné (NSS 2010: 27). Do dalšího sporu se Severní Koreou se tak Barack Obama dostal v souvislosti s kybernetickým útokem na americkou filmovou společnost *Sony Pictures*. Spojené státy jako protiútok uvalily na severokorejské vládní agentury ekonomické sankce a KLDR obvinily z provokace a pokusu o vyvolání nestability, i přes fakt, že vláda Severní Koreje odmítala jakékoli zapojení do tohoto útoku neznámé skupiny hackerů (Roberts 2015; Carroll 2014). Tento incident může být jedním z příkladů, jak byla narušena důvěra mezi americkou a severokorejskou vládou a proces demontáže jaderných hlavic tak zkomplikován.

Diplomatické vztahy USA s regiony jihovýchodní a východní Asie měly být posíleny prostřednictvím podpory regionálním organizacím a komunikací na nejvyšší úrovni diplomacie. Jedním z cílů uvedených v Národní bezpečnostní strategii z roku 2010 (NSS 2010: 43) bylo posílení role regionálních organizací, především pak Sdružení národů jihovýchodní Asie (*Association of South East Asian Nations*, ASEAN), Asijsko-pacifického ekonomického společenství (*Asia-Pacific Economic Cooperation*, APEC) a Východoasijského summitu (*East Asia Summit*, EAS). USA tak například vyjádřily podporu Asijsko-pacifickému

hospodářskému společenství (APEC), když na Havaji poskytly prostor pro uspořádání konference. Barack Obama se dále účastnil Východoasijského summitu (*East Asia Summit*) v Indonésii, kde projednával urovnání vztahu USA s Myanmarem (Campbell 2012: 4). Singapurský premiér v roce 2016 vyjádřil prezidentu Obamovi poděkování za jeho pozitivní přínos vztahům mezi USA a organizací ASEAN, když pomohl posílit spolupráci mezi USA a členskými státy a také za celkovou podporu regionální integrace (Ong 2016). Cílem USA při této podpoře regionálních organizací bylo zlepšit bezpečnost regionů a systematizovat spolupráci na humanitárních akcích (NSS 2010: 43).

USA považovaly za velmi významné, aby se na humanitárních akcích ve východní a jihovýchodní Asii podílely. Spojené státy americké za vlády Baracka Obamy spolupracovaly s rekonstrukcí oblastí, které byly zasaženy přírodními katastrofami. Barack Obama tak podpořil Filipíny po devastujícím tajfunu v roce 2013 či Japonsko po ničivém zemětřesení a tsunami v roce 2011 (NSS 2015: 1). USA ihned po udeření filipínského tajfunu vyslalo na místo vojáky ze základen na japonském ostrově Okinawa a na humanitární pomoc uvolnila z rozpočtu 100 000 dolarů (Mohammed – Stewart 2013). Spojené státy touto humanitární akcí současně pomáhají i své zahraniční politice. Povoláním armádních jednotek ukáží i pozitivní stránku své přítomnosti v regionu a zvýší u místních obyvatel důvěru vůči USA. Zároveň je povolání vojenských jednotek, které se již v oblasti nachází, méně nákladné (Blank 2013).

Kromě komunikace na oficiální vládní úrovni bylo dle Baracka Obamy třeba podporovat i propojení kultury a veřejného života. Spojené státy americké se musí plně zapojit do celosvětových studentských a jiných výměnných programů, jelikož si uvědomují, že nejúspěšnějšími diplomaty amerických hodnot jsou podnikatelé, nevládní organizace, vědci, atleti, umělci, členové vojenské služby a studenti (NSS 2010: 11–12). Americké hodnoty jsou tak pomocí pouhé komunikace mezi lidmi šířeny nenásilně a jsou tak i ve světě lépe přijímány.

2.3 Ekonomická spolupráce USA se státy jihovýchodní a východní Asie

Postavení Spojených států amerických se v oblasti jihovýchodní a východní Asie neustále proměňuje, kdy americký vliv klesá v důsledku rychlého ekonomického růstu států, které se souhrnně označují jako „asijské tygři“ a jsou mezi ně nejčastěji řazeni Hong Kong, Singapur, Jižní Korea a Tchaj-wan. Tyto asijské země se díky svému úspěšnému ekonomickému rozvoji rychle dostávají na úroveň tradičních západních mocností jako jsou Francie, Velká Británie či Spojené státy americké (Holliday – Wilding 2003: 155). Barack Obama rozpoznal rostoucí důležitost těchto zemí pro mezinárodní ekonomický systém, a tak velmi usiloval o posílení vzájemných vztahů.

Dle Národní bezpečnostní strategie (NSS 2010: 7) je pro zajištění světové a americké bezpečnosti důležitá taktéž silná a rostoucí ekonomika, díky které se USA mohou zapojit do mezinárodního obchodu a pomoci tak ostatním státům zvýšit obchodní příležitosti a zajistit blahobyt celému světu. Ekonomická síla je významným zdrojem americké moci a klíčovým nástrojem zahraniční politiky.⁶ Spojené státy americké mají skvělé podmínky pro budování silného hospodářského sektoru, neboť disponují rozsáhlým územím s velkým množstvím surovin a velmi vzdělaným obyvatelstvem (Müller aj. 2009: 35). Obama stál před velkou výzvou znovu obnovit ekonomiku USA po světové finanční krizi, která nastala v roce 2008. K tomu potřeboval navázat silné spolupráce s hlavními obchodními centry světa, zejména pak s Čínou, která je amerických nejsilnějším obchodním partnerem. Čína již dokonce svým rychlým ekonomickým růstem

⁶ Ekonomická síla se do tvorby zahraniční politiky promítá dvěma způsoby. Domácí ekonomika produkuje příjmy do státního rozpočtu a Spojené státy americké tak mohou uskutečňovat své finančně náročné projekty a iniciativy v zahraniční politice. Nejvíce finančních prostředků ze státního rozpočtu je určeno především pro Ministerstvo obrany a pro Ministerstvo zahraničních věcí. Úspěšná zahraniční politika zároveň umožňuje USA setrvat jako důležitý a respektovaný hráč v oblasti mezinárodního obchodu. Ekonomická síla sehrává svou nejdůležitější roli při vyjednávání mezinárodních dohod či k uplatnění hospodářských sankcí (Müller aj. 2009: 35–36).

téměř překonává USA. Podle údajů světové banky z roku 2017 jsou USA dle velikosti HDP největší ekonomikou světa. Nicméně Čína vykazuje průměrný růst 6,9 % HDP ročně, přičemž USA pouhých 2,3 % (World Bank 2017). Čína má tak silný potenciál vystřídat Spojené státy americké v čele světové ekonomiky.

Ekonomická spolupráce silně ovlivňuje vztahy USA se státy jihovýchodní a východní Asie. Čína a USA nejsou v důsledku svých obchodních dohod ochotni vstoupit do vzájemného ozbrojeného konfliktu významnějšího charakteru. Konflikt mezi Čínou a USA by představoval ztráty pro obě země (Müller aj. 2009: 35–36). Americko-čínské ekonomické vztahy byly pro USA pod vládou Baracka Obamy prioritou a toužily je za každou cenu zachovat a žádným způsobem nenarušit stabilitu. Důkazem bylo, když Obama jako první americký prezident odmítl setkání s tibetským duchovním vůdcem⁷ Dalajlámou. Dalajláma Washington navštívil v říjnu 2009 a setkal se s mnoha jinými kongresmany, populárními osobnostmi a zájmovými skupinami. Pro zahraniční politiku USA byly v té době ekonomické zájmy mnohem důležitější, než jakékoli jiné (Spillius 2009). Bylo rozhodnuto, že Obama bude nejdříve jednat s čínským prezidentem a až poté proběhne setkání s Dalajlámou (Weaver 2009). USA postupně z této smířlivější politiky ustoupily a v následujících letech proběhla s tibetským duchovním vůdcem Dalajlámou celkem 4 setkání, které samozřejmě Čínu pobouřily, avšak Obamova administrativa nikdy plně nepodpořila nezávislost Tibetu a neuznala Dalajlámu jako hlavu státu (Burke 2017).

Za nejvýznamnější součást amerického návratu do Asie Obama považoval vyjednání Transpacifického partnerství (dále jen TPP), i když jednání o tomto partnerství započalo již v roce 2005. Ministryně zahraničí Hillary Clinton však TPP uvedla jako součást *pivot* strategie. K následnému vytvoření dohody došlo v říjnu 2015 a k následnému oficiálnímu podpisu smlouvy pak na počátku roku 2016 (McBride – Chatzky 2019). TPP má za cíl blíže ekonomicky propojit

⁷ Do roku 2011 byl Dalajláma též politickým vůdcem Tibetu, avšak z této funkce v roce 2011 odstoupil (Burke 2011).

asijské státy a zmenšit obchodní bariéry. Současně také slouží jako nástroj k vyvážení čínské moci (Granville 2017). Mezi státy, které se na partnerství podílely můžeme z jihovýchodní a východní Asie zařadit Brunej, Malajsii, Singapur, Vietnam a Japonsko. Od partnerství se očekávalo, že rozšíří americký zahraniční trh a investice, posílí ekonomický růst, sníží ceny zboží a vytvoří nové pracovní příležitosti a v neposlední řadě podpoří americké strategické cíle v jihovýchodní a východní Asii. Nicméně TPP nebylo nikdy ratifikováno americkým Kongresem⁸ (McBride – Chatzky 2019). Kongresmani dohodu odmítaly, neboť se obávaly, že dojde k ohrožení amerického pracovního trhu (Calmes 2016). Barack Obama i přes to TPP vnímal jako jeden ze svých největších úspěchů v rámci vztahů v jihovýchodní a východní Asii, neboť alespoň částečně přispělo k naplnění jeho cíle vytvořit komunitu postavenou na ekonomických vztazích.

Důležitým americkým obchodním partnerem ve východní Asii je Japonsko. Do roku 2009 (kdy vzrostl obchod s Kanadou, Mexikem a Čínou) bylo Japonsko největším zdrojem amerického importu a druhým největším exportním trhem pro USA. Ekonomické vztahy mezi oběma zeměmi jsou podpořeny taktéž díky přímým zahraničním investicím (investice do zahraničních podniků a realit), kdy USA jsou dlouhodobě největším zdrojem přímých zahraničních investic v Japonsku (Cooper 2014: 4–7). Ekonomické vztahy mezi USA a Japonskem byly v tomto období poznamenány vyjednáváním TPP. USA usilovaly o to, aby Japonsko na partnerství přistoupilo a otevřelo svůj chráněný zemědělský trh. Japonský premiér se tak dostával do patové situace, jelikož svému obyvatelstvu přislíbil právě setrvání ochrany jejich trhu (Chen 2014).

Dalším významným aktérem v zahraničních ekonomických vztazích USA je Jižní Korea. Jižní Korea je v současné době 6. největší obchodní partner

⁸ Mnohdy dochází ke konfliktu mezi Kongresem a americkým prezidentem, neboť Američané se od počátku obávají příliš velké exekutivní moci. Přesto však často dochází k posílení moci prezidenta na úkor Kongresu. Dochází k tomu z toho důvodu, že jsou voleny na post prezidenta silné osobnosti, které touží po svém podílu na moci (DeConde 2002: 219).

Spojených států amerických. Ekonomická spolupráce mezi zeměmi byla posílena po vytvoření dohody o volném obchodu (*Free Trade Agreement*), která byla po 5 letech vyjednávání v roce 2012 uvedena v platnost (U.S. Trade Representative). Utvoření dohody bylo komplikováno opozicí ze strany amerického automobilního průmyslu, který tvoří značnou část ekonomických vztahů mezi USA a Jižní Koreou. Americká automobilové společnosti poukázovaly na to, že obchod je dlouhodobě nevyvážený a do USA putuje mnohem více jihokorejských automobilů. Dohoda tedy byla v roce 2010 revitalizována, přičemž reflektovala požadavky amerických automobilek (Bajoria – Lee 2011).

3 Zahraniční politika prezidenta Donalda Trumpa vůči jihovýchodní a východní Asii

3.1 Základní principy zahraniční politiky USA vůči regionům jihovýchodní a východní Asie v letech 2017–2019

Od Trumpova politického hesla *America First* se kompletně odvíjí americká zahraniční politika tohoto období, kdy prioritním zájmem uvedeným v Národní bezpečnostní strategii (NSS 2017: 1–2) je zajištění bezpečnosti a prosperity Spojených států amerických. Dokument uvádí, že pro zachování amerického vlivu a suverenity je třeba chránit instituce, principy a tradice, které americkému lidu dovolují žít ve svobodě a napomáhají budovat sílu Spojených států amerických. Administrativa Donalda Trumpa poukazuje na fakt, že USA bere své politické, ekonomické a vojenské výhody jako samozřejmost a plně se nesoustředí na jejich inovaci. Jiní aktéři mezinárodního systému této nepozornosti mohou využít a z dlouhodobého hlediska oslabit Spojené státy a jejich spojence. USA musí aktivně reagovat na tvořící se konkurenci v oblasti politiky, ekonomiky a vojenství. Spojené státy americké musí provádět jen takové zahraničněpolitické kroky, které nebudou USA zbytečně vyčerpávat a budou podporovat bezpečnost Spojených států amerických.

Spojené státy by neměly nadále nést veškerou odpovědnost za regionální bezpečnost. Je potřeba, aby i američtí spojenci přispěli svou silou a prokázali svou vůli se těmto hrozbám postavit. Jakákoli mezinárodní dohoda mezi USA a partnerem, který se rozhodne následovat americké hodnoty, bude uzavřena za takových podmínek, které jsou výhodné pro obě strany (NSS 2017: 37). Americká účast v aliancích musí být stejně prospěšná pro USA, jako je prospěšná pro státy, kterým Spojené státy poskytují svou pomoc.

3.2 Bezpečnostní strategie USA a diplomatické vztahy se státy jihovýchodní a východní Asie

Zpočátku v partnerských státech nacházejících se v regionech východní a jihovýchodní Asie vzbuzovala nová americká vláda obavy, jelikož mnohým asijským státům se nevyhnula Trumpova kritika. Donald Trump prohlašuje odvážné výroky a provádí impulzivní politická rozhodnutí. Velice často se neohlíží na rady bezpečnostních odborníků ve svém týmu (Zenko 2019). Nicméně krátce po zvolení do funkce prezidenta, Donald Trump navštívil Japonsko, Jižní Koreu i Čínu a státní návštěvy se nesly ve velmi přátelském duchu, přičemž Trump země ujistil, že vzájemná spolupráce je pro něj nadále prioritou (Taylor 2017). Donald Trump nemůže spolupráce přerušit, i když by dle něj pro USA nepřinášely žádné výhody, jelikož by tak umožnil to, čeho se nejvíce obává a tím je ztráta amerického vlivu v regionech ve prospěch Číny.

Jako největší nebezpečí pro bezpečnost USA a jejich spojenců jsou v Národní bezpečnostní strategii (NSS 2017: 25) uvedeny mocensky rostoucí Čína, která narušuje regionální rovnováhu moci, Severní Korea a její jaderný arzenál a mezinárodní zločinecké organizace, zejména teroristické skupiny. Tito aktéři se pokoušejí narušit světovou stabilitu ve svůj prospěch, čímž přímo ohrožují mocenské postavení Spojených států amerických.

Spojené státy americké stále disponují nejsilnějším vojenským vybavením, nicméně mnoho států modernizuje svou armádu a stále více států má k dispozici jaderné zbraně. Národní bezpečnostní strategie z roku 2017 (NSS 2017: 3–4) si tak dává za cíl udržet silné mocenské postavení USA. Strategie uvádí, že tohoto cíle lze dosáhnout ukázkou americké vojenské síly, čímž odradí své potencionální nepřátele. Výhru v potencionálním ozbrojeném konfliktu si pak USA musejí zajistit intenzivní modernizací.

Pozornost USA je soustředěna na ochranu amerických hranic, ať už před potenciální vojenskou hrozbou, tak především před nelegálními imigranty. Jedním z hlavních cílů uvedených v Národní bezpečnostní strategii (NSS 2017: 8–10) je vybudovat podél amerických hranic zeď, která nemá zabránit jen

útokům od nepřátelských států, ale také od nestátních aktérů, jako jsou teroristické a jiné zločinecké organizace. V dokumentu je dále uvedeno, že USA si uvědomují, že tato ochrana není dostatečná, neboť například Severní Korea investuje mnoho svých výdajů na vývoj jaderných, chemických a biologických zbraní, které mohou ohrozit americkou národní bezpečnost i bez překročení amerických hranic. Jedním z bezpečnostních cílů je tak posílit protiraketový obranný systém, u kterého USA zdůrazňují, že je zaměřený proti Severní Koreji a nemá tedy za cíl oslabit strategickou stabilitu Číny a ovlivnit americko-čínské vztahy (NSS 2017: 8). S vybudováním této protiraketové obrany si Spojené státy americké nadále přejí spolupracovat s Jižní Koreou a Japonskem. USA apelují na potřebu společné akce proti severokorejské agresi a na vytvoření více možností, jak provést denuklearizaci Korejského poloostrova (NSS 2017: 47). Donald Trump téměř veškerou svou pozornost v rámci jihovýchodní a východní Asie věnuje demontáži severokorejského jaderného arzenálu.

Národní bezpečnostní strategie (NSS 2017: 2) uvádí, že Severní Korea má za cíl zničit stabilitu regionu, přičemž používá výhrůžky vůči Spojeným státům a jejich spojencům a současně představuje hrozbu i pro své vlastní obyvatelstvo. Čím déle budeme ignorovat či odkládat řešení této hrozby, tím silnější zbraně hromadné ničení KLLDR může vytvořit a možnosti americké obrany se snižují. Trumpovu iniciativu odstranit jaderné zbraně podporuje také to, že pokud by USA odmítly pokračovat nebo povolily ve své zadržovací strategii, další země by byly nuceny v rámci obrany taktéž začít vyvíjet svůj jaderný program (Haffa 2017: 43). Diplomacie Donalda Trumpa prosazuje aktivnější politiku, a tak již proběhly dva summity se severokorejským vůdcem Kim Čong-unem. Prvním bylo setkání v Singapuru v červnu roku 2018, jehož výsledkem byla vzájemná dohoda o denuklearizaci, avšak nikdy nebyly přesně formulovány její konkrétní podmínky (BBC 2019a). Z důvodu dále trvajících sankcí ze strany USA, v důsledku kterých Severní Korea odmítá stáhnout své jaderné zbraně, se v únoru 2019 konal druhý summit představitelů obou zemí (BBC 2019b). Avšak i z tohoto jednání nevzešla žádná smlouva o odstranění jaderného arzenálu, jelikož

Severní Korea požaduje úplné odstranění všech sankcí, nicméně to Donald Trump nemůže akceptovat. Sám Trump prohlásil, že mu v jednání s KLDR nejde o rychlost vyjednávání, ale o to, aby dosáhli správné dohody (Donald Trump podle Liptak – Diamond 2019). Donald Trump je prvním americkým prezidentem, který se osobně setkal se severokorejským vůdcem, avšak svou roli sehrává i současná otevřenost Kim Čong-una k uskutečnění těchto schůzek.

Dle vlády Donalda Trumpa se Čína snaží nahradit mocenské postavení USA v regionu východní a jihovýchodní Asie, avšak jsou připraveni s Čínou spolupracovat v oblastech, kde se čínské a americké zájmy shodují. Podpora čínského rozvoje a zapojení do mezinárodního pořádku může pomoci Čínu liberalizovat. USA v současné době odmítá čínský vnitropolitický systém, v kterém je přítomna korupce a vládní kontrola nad obyvatelstvem (NSS 2017: 25). Spojené státy americké se tak například staví proti čínskému kreditnímu systému, na kterém čínská vláda pracuje. Pomocí umělé inteligence sbírá data o obyvatelstvu a posuzuje jejich oddanost režimu (NSS 2017: 35). Poctivý občané pak mohou dostat určité výhody v podobě například lepších pracovních příležitostí a naopak lidé, kteří poruší daná pravidla, mohou být zařazeni na „černou listinu“ (Munro 2018). Pro Spojené státy americké, jako demokratickou zemi, je toto samozřejmě neakceptovatelné.

I přes to, že Trump kritizuje Čínu v politické i ekonomické sféře, reakce Číny je velmi mírná. Dokonce zde panuje mnohem větší sympatie k Donaldu Trumpovi než k předešlým americkým prezidentům. Čínské vládě vyhovuje, že se jí dostává mnohem více pozornosti, jelikož Trump i přes svou kritiku zapojuje Čínu do klíčových jednání a současně se snaží s Čínou navázat nové spolupráce (Carlson 2018). Dle Josepha Bosca (2018), bývalého konzultanta amerického ministerstva obrany, si nový americký přístup, který se asertivněji staví proti korupci, porušování lidských práv, agresivní zahraniční politiku a utlačování Tchaj-wanu, si získává větší podporu i od čínského lidu, kteří vidí naději ve větší liberalizaci jejich země.

Spojené státy americké nadále udržují vztahy s Tchaj-wanem, přičemž bude Tchaj-wanu poskytnuta dostatečná ochrana proti čínskému útlaku (NSS 2017: 47). Donald Trump je současně prvním americkým prezidentem, který navázal přímý kontakt s tchaj-wanským prezidentem a odvrátil se tak od dlouhodobě udržované *One China Policy* (Magcamit 2017: 28). Trump je ochotný posílit a zrychlit dodávky vojenského vybavení pro Tchaj-wan, i přes čínské varování a protesty, které v předešlých letech Trumpovy předchůdce ovlivnily k omezenějšímu přístupu (Chung 2018). Na tchaj-wanských vztazích s USA se tak opět projevuje razantnost Trumpovy politiky.

Spojené státy americké se v souvislosti se šířením čínského vlivu dále soustředí na konflikt v Jihočínském moři (NSS 2017: 46). Již během předvolební kampaně Donalda Trump několikrát zaznělo, že USA nesmějí dovolit, aby si Čína uprostřed Jihočínského moře vybudovala pevnost (Matulík 2017). Ani jedna ze stran si však pochopitelně válečný konflikt nepřeje, a i tak Donald Trump několikrát ze svých vysokých nároků ustoupil. Vztahy ohledně Jihočínského moře se opět vyostřily potom, co USA rozhodly odstoupit od smlouvy o likvidaci raket středního a krátkého doletu, kterou v roce 1987 USA uzavřely s Ruskem. Částečně toto odstoupení bylo ospravedlněno tím, že USA nesmí nic omezovat v soupeření s Čínou. Čínu tento krok velmi rozrušil, jelikož tím USA projevují svou odhodlanost oblast Jihočínského moře chránit (Zbavitelová 2018). Číně se daří velmi rychle modernizovat svou vojenskou technologii a taktéž vyvíjet úspěšný jaderný program, avšak dle Národní bezpečnostní strategie (NSS 2017: 25) se Číně daří ekonomicky a vojensky rozvíjet jen díky přístupu k americkým inovativním objevům a studiu na špičkových amerických univerzitách.

Důležité pro zahraniční politiku USA zůstaly i v administrativě Donalda Trumpa spolupráce s Japonskem a Jižní Koreou. Vztah s Japonskem byl nicméně ovlivněn politickým heslem *America First*, kdy Trump označil Japonsko za ekonomického i bezpečnostního *free ridera*, tedy někoho, kdo do vzájemné spolupráce přispívá jen minimálně a pouze čerpá výhody z partnerství. Spojené

státy tak vyhrožovaly, že stáhnout americké vojenské jednotky z Japonska, pokud Tokio nezvýší své finanční příspěvky. Japonsko však i přesto stojí na straně Donalda Trumpa a jako jedni z mála se kriticky nevyjadřují o americkém odstupu z TPP. USA totiž přesně plní to, co Japonsko žádá a za co je i ochotno zvýšit své výdaje na obranu, a to americká podpora proti jaderné hrozbě přicházející od Severní Koreje (Berkofsky 2017).

Důkazem, že pevné vazby zůstávají také s Jižní Koreou jsou státní návštěvy nejvyšších představitelů obou států. První zámořská návštěva nově zvoleného jihokorejského prezidenta Mun Če-ina vedla právě do Spojených států amerických a stejně tak Donald Trump je po 25 letech prvním prezidentem, který osobně zavítal do Jižní Koreje. Mezi zeměmi je podporována kulturní integrace, kdy 3. největší skupinu zahraničních studentů na amerických univerzitách tvoří jihokorejští studenti. Studentské pobyty jsou zprostředkovány pomocí Fullbrightova výměnného pobytu či programu WEST (*Work, English Study, and Travel*), během nichž se zahraniční studenti mohou více dozvědět o Spojených státech amerických (U.S. Department of State 2018).

V jihovýchodní Asii zůstávají nejvýznamnějšími partnery Filipíny a Thajsko, přičemž Vietnam, Indonésie, Malajsie a Singapur se stávají čím dál významnějšími ekonomickými i bezpečnostními partnery (NSS 2017: 46). USA chtějí samozřejmě díky spolupráci se státy jihovýchodní Asie vyvážit moc Číny. Taktéž státy jihovýchodní Asie si samozřejmě nepřejí, aby v regionu převládl čínský vliv, nicméně mezi nimi panují obavy, že v důsledku „přísné“ politiky Donalda Trumpa budou nuceni si explicitně zvolit, zda se přidají na stranu Washingtonu či Pekingu (Chandran 2018a).

Se státy jihovýchodní Asie je třeba zlepšit uplatňování mezinárodního práva a posílit spolupráci v rámci obrany a sdílení informací, v souvislosti zlepšení ochrany před teroristickou hrozbou (NSS 2017: 47). Problémy v bezpečnostní spolupráci nicméně nastávají s Filipínami. Holmes (2017) uvádí, že Donaldu Trumpovi se sice podařilo navázat vřelejší vztahy s filipínským prezidentem, jelikož při jejich setkání nezmínil kontroverze ohledně dodržování

lidských práv v rámci filipínských razíí proti užívání ilegálních drog. A filipínský prezident Rodrigo Duterte vyjádřil ochotu bojovat proti muslimským rebelům, ale odmítl další nabídku zbraní od Spojených států amerických. Duterte prohlásil, že USA Filipínám poskytují méně kvalitní vojenské vybavení, v důsledku čehož Duterte svou pozornost směřuje raději ke spolupráci s Čínou (Viray 2019).

USA musí stát ve vedení mezinárodních organizací, aby bylo zajištěno, že budou chráněny americké hodnoty a cíle. I v rámci těchto organizací dochází k soupeření o sílu vlivu a USA se musí snažit, aby byly spravedlivě zohledněny jejich zájmy v těchto organizacích (NSS 2017: 4, 40). Donald Trump sice pokládá za důležité podporu ASEAN a APEC, avšak setkání těchto organizací v roce 2018 se neúčastnil. Toto Trumpovo rozhodnutí nezúčastnit se summitu vyvolalo v členských státech (např. Indonésie, Singapur, Thajsko, Vietnam, Brunej) obavy, zda se mohou na případnou Trumpovu pomoc či ochranu nadále spolehnout (Chalmers 2018).

K uskutečnění svých velmi ambiciózních cílů, především co se týče obrany, Donald Trump potřebuje dosáhnout sdílených názorů uvnitř jeho administrativy. Trumpův tým však tvoří lidé, kteří si navzájem velice názorově oponují. Odborník zabývající se zahraniční politikou Thomas Wright členy Trumpovy vlády dělí do tří názorových skupin. Jednou z těchto skupin jsou podporovatelé politiky *America First*, kteří s Trumpem souhlasí, že snaha USA chránit světový pořádek a zavazování se v přílišném množství ekonomických spoluprací zemi jen zbytečně vyčerpává. Další skupinou v Trumpově administrativě tvoří zastánci náboženství, kteří upozorňují na potřebu boje proti terorismu, kterému připisují stejnou důležitost jako měl boj proti komunismu během studené války. Poslední skupinou jsou tradicionalisté, kteří požadují, aby si USA zachovaly svoji světovou síť vojenských a jiných aliancí (Thomas Wright podle Haffa 2017: 42).

Donald Trump se dále potýká s nedostatkem důvěryhodnosti jako prezident Spojených států amerických. Světová veřejnost často jeho velmi odvážné a mnohdy překvapivé výroky, které publikuje především na svém Twitteru, nebere vážně, anebo se naopak obávají, jaké mohou mít následky (například pokud

severokorejského vůdce Kim Čong-una nazval *little rocket man*). Toto Trumpovo, pro politickou elitu netypické, chování částečně může vycházet z jeho nepochopení diplomatické zahraniční politiky, ale zároveň může být jeho nepředvídatelnost a ostrá slova strategií ke zmatení amerických nepřátel (Yarhi-Milo 2018: 68–74). Trump může využívat toho, že ostatní světový političtí státníci nedokážou předvídat jeho kroky a předem se tak připravit na případné vyjednávání.

3.3 Ekonomická spolupráce USA se státy jihovýchodní a východní Asie

USA se stále vypořádávají se ztrátou sebedůvěry po ekonomické krizi v roce 2008 a Trump tak stojí před výzvou vrátit USA jejich sílu a sebevědomí (NSS 2017: 17). V Trumpových ekonomických zájmech se projevuje izolacionismus a protekcionismus. Poukazuje na fakt, že v předešlých letech byly Spojené státy americké součástí až mnoha mezinárodních obchodních dohod, které však Spojeným státům nic nepřinášely (Haffa 2017: 43). USA musí navazovat jen takové obchodní vztahy, které jsou prospěšné pro americký růst.

Národní bezpečnostní strategie (NSS 2017: 19) uvádí, že USA jsou ochotny nadále ekonomicky spolupracovat s těmi zeměmi, které chtějí společně s USA rozvíjet svobodný trh a v obchodních vztazích dodržují určitá pravidla. Současně věří, že ty státy, které nesdílí s USA stejné hodnoty brzy svůj trh i politický systém zliberalizují a stanou se součástí mezinárodního obchodu. Soutěživé ekonomické prostředí je velmi přínosné pro posílení USA, avšak státy musejí sdílet stejné hodnoty. Dokument stanovuje, že proti zemím, které poruší stanovená pravidla či využijí neférových praktik, budou USA nuceni zakročit.

Donald Trump v roce 2018 započal s Čínou obchodní válku, když zavedl 25% clo na čínskou elektroniku a na mnoho dalších výrobků putujících z Číny do USA. Čína se samozřejmě bránila a taktéž uvalila cla ve stejné výši na americké zboží. Spor se stále více eskaloval, nicméně vše vede k vytvoření dohody (Horký

2018). Konflikt odstartoval potom, co Trump Čínu několikrát obvinil z neférového obchodního jednání, s cílem ovládnout světový trh. Spor ale postupně začal ohrožovat i prosperitu amerických společností, které jsou na obchodu s Čínou závislé. Obě země již prohlásily, že dospěly ke společné obchodní dohodě, nicméně její detaily jsou stále nejasné. Čína i USA požadují, aby byla zrušena veškerá uvalená cla a již proběhlo několik setkání mezi prezidenty obou zemí, avšak dosažení dohody je velmi obtížné, jelikož žádná ze zemí není ochotna ustoupit ze svých nároků (Swanson – Bradsher 2019). Tato obchodní válka může mít dopad i politický, a to především na konflikt v Jihočínském moři, kdy je Čína méně vstřícná jednat mírovou cestou. Současně se snížila ochota Číny spolupracovat s USA v limitování severokorejského jaderného programu (Chandran 2018b). Donald Trump si tak musí zvolit, zda jsou pro něj důležitější ekonomické vztahy a zisky, nebo se raději bude snažit o udržení spolupráce na naplnění jeho strategických cílů.

Spojené státy neustále soupeří s Čínou, jelikož Čína směřuje velké množství investic do rozvojového světa (konkrétně do oblasti Afriky), což si USA vysvětlují jako snahu o získání výhody nad Spojenými státy (NSS 2017: 38). Maverick (2018) uvádí další 3 klíčové důvody čínských investic, kdy samozřejmě sehrává roli geopolitika a touha Číny rozšířit svoji přítomnost ve světě. Dalším z důvodů je těžba na africké půdě, která je bohatá na přírodní zdroje, jenž podporují růst čínské ekonomiky. V neposlední řadě představují rozvojové země nové příležitosti pro čínský mezinárodní obchod.

V lednu 2017 Trump rozhodl o odchodu Spojených států amerických z Transpacifického partnerství. Tím, že TPP nikdy nebylo schváleno Kongresem a zatím tedy nevytvářelo žádnou aktivní činnost, nedojde k žádnému přímému ovlivnění domácí nebo zahraniční ekonomiky USA. Donald Trump však naplnil alespoň některý ze svých předvolebních slibů, když TPP nazýval „katastrofou“ pro americký pracovní trh a hospodářství (Donald Trump podle Lobosco 2018) a odstoupení USA bylo jeho prioritním cílem po nástupu do funkce (Bradner 2017). Nicméně zbylých 11 států, které do partnerství byly zapojeny, se rozhodly

pro pokračování spolupráce a sestavily novou dohodu o volném obchodu, tzv. CPTPP (*Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership*), zejména z toho důvodu, aby hlavní cíl TPP, tedy zadržování čínského regionálního vlivu, byl zachován. Donald Trump v roce 2018 začal prohlašovat, že je ochoten se navrátit do TPP, pokud bude USA nabídnuta výhodnější nabídka, než jaká byla podepsána za prezidenta Baracka Obamy (Donald Trump podle Taylor 2018). Členské státy jsou znovupřijetí USA přímo neodmítají, avšak již je pro ně pozdě znovu dohodu projednávat. Současně si státy pravděpodobně uvědomily, že po tom, co budou na jasném cíli úspěšně kooperovat společně, účast USA na partnerství není nezbytně nutná.

V čele této iniciativy vytvořit novou dohodu o TPP se ujalo Japonsko, které od roku 2017 prochází rychlým ekonomickým rozvojem. Roční růst HDP Japonska činil v roce 2017 1,7 % a nezaměstnanost (2,9 %) je nejnižší za poslední dvě desetiletí (Congressional Research Service 2018). Díky nově nabytému sebevědomí Japonsko vyjednalo dohodu o volném obchodu také s Evropskou unií. Nové TPP a další nové japonské bilaterální dohody mohou negativně ovlivnit americký export na japonský trh, což znepokojuje především zemědělský sektor (Congressional Research Service 2018).

Obchod se Spojených států amerických s Jižní Koreou vzrostl, zejména díky v předešlém období uzavřené dohodě o volném obchodu. Byl posílen jak americký export, tak import v oblasti automobilového průmyslu (Congressional Research Service 2019). Administrativa Donalda Trumpa však nesouhlasila s některými částmi dohody, a tak v roce 2018 došlo k jejímu mírnému přepracování. Nové podmínky dohody ruší pro Jižní Koreu clo na ocel, výměnou za větší otevřenost trhu americkému exportu. Jedním ze zájmů nové vlády USA bylo zamezit oslabování měny. Čína či státy EU oslabují své měny, aby Spojené státy užívající americký dolar mohly koupit více zboží. Opatření proti devalvaci měny měla obsahovat i přepracovaná obchodní dohoda s Jižní Koreou, nicméně nakonec dohoda nic takového neobsahuje (Tankersley 2018).

Vláda Donalda Trumpa podporuje ekonomické propojení v regionech východní a jihovýchodní Asie s cílem zachovat otevřenost námořních cest, zajistit transparentnost tržních vztahů a odstranit jakékoli obchodní překážky. Spojené státy americké budou nadále pracovat se svými spojenci na vytvoření sítě volného obchodu a společně tuto síť bránit před kýmkoli, kdo by ji chtěl narušit (NSS 2017: 47). Nová vláda USA však neustále upozorňuje na to, aby byly navazovány jen takové obchodní vztahy, které budou přínosné pro obě smluvní strany.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jak se proměňovala zahraniční politika USA jako externí mocnosti v regionech jihovýchodní a východní Asie v letech 2009–2019. Metodou k dosažení tohoto cíle byla analýza zahraniční politiky USA za Baracka Obamy a za Donalda Trumpa a jejich následná komparace, kdy jsem sledovala cíle a zájmy zahraniční politiky a zahraničněpolitické aktivity USA v obou regionech (a k jednotlivým státům) ve funkčním období obou prezidentů. Výzkumnou otázkou bylo, jak moc rozdílné přístupy prezidentů ovlivnily vztah USA se státy jihovýchodní a východní Asie.

Ve výzkumných letech 2009–2019 se cíle a zájmy USA příliš nezměnily. Změna nastala především v přístupu a zvolených politikách sloužící k naplnění stanovených cílů. Administrativa Baracka Obamy i Donalda Trump čelila stejným výzvám v regionech jihovýchodní a východní Asie. Prvním ze zájmů USA je obnovení amerického vlivu v regionech, který začal být oslabován rapidním ekonomickým růstem Číny, která tak díky nově nabitému sebevědomí začala rozšiřovat svůj vliv i území na úkor slabších regionálních aktérů. Důležitým zájmem USA taktéž zůstává omezení jaderného arzenálu Severní Koreje. Dochází tedy pouze ke změně přístupu k americké zahraniční politice, kdy administrativa Baracka Obamy zvolila mírnější jednání, pokoušela se co nejvíce rozvíjet partnerství se spojenci, s cílem zajistit regionální i globální bezpečnost. Naopak USA pod vládou Donalda Trumpa jednájí více aktivně a asertivně a jsou pravděpodobně více odhodlány vstoupit do ozbrojeného konfliktu, pokud zájmy s protivníkem budou nesmiřitelné s prosperitou Spojených států amerických.

Po celou dobu výzkumného období se Spojené státy americké v bezpečnostních otázkách soustředily na limitování jaderných zbraní a omezení čínského vlivu. Pro USA v letech 2009–2017 bylo důležité zajistit dostatečnou bezpečnost i americkým spojencům čímž si získaly větší podporu od států jihovýchodní Asie, které přítomnost amerických jednotek vítaly jako protiváhu čínské moci. USA za vlády Baracka Obamy v oblasti bezpečnosti postupovaly obezřetně, zejména v důsledku obav, jak by možný konflikt narušil stabilitu regionů. Smířliví postoj nicméně nemohl uspět v klíčových

jednáních s Čínou a Severní Koreou. Čína využívala toho, že USA jsou ochotny často ustoupit s cílem zachovat stabilitu a přátelské vztahy. Oproti tomu nové vládě Donalda Trumpa se pravděpodobně díky své upřímnosti daří získat důvěru Severní Koreje a aktivně komunikovat o vytvoření protijaderných dohod. Od roku 2017 USA více poukazují na bezpečnost samotných Spojených států amerických a předpokládá aktivnější zapojení spojenců do řešení regionálních hrozeb.

V oblasti ekonomické spolupráce prosazovaly Spojené státy americké v čele s Barackem Obamou pevné vazby a vytvoření ekonomické komunity, kdy klíčovým výstupem zahraniční politiky v této oblasti bylo utvoření Transpacifického partnerství. Administrativa Donalda Trumpa, která vzápětí od TPP odstoupila, se naopak obává, že přílišná ekonomická závislost Spojené státy pouze oslabuje a měly by tedy udržovat jen takové spolupráce, které Spojeným státům americkým zajišťují prosperitu. Spojené státy americké se však v obou obdobích nechaly ovlivnit ekonomickými vztahy s Čínou, i když vláda Baracka Obamy pravděpodobně o něco více, když například v případě Tibetu či Tchaj-wanu snižovala ze svých požadavků na jejich ochranu. USA se od roku 2017 pokouší aktivněji omezit čínský ekonomický růst, kupříkladu rozpoutáním obchodní války, nicméně v tomto sporu nemůže zvítězit, jelikož spolupráci s Čínou musí udržet.

Zahraniční politika USA během funkčního období Barack Obamy byla od počátku spolupráci s regiony východní a jihovýchodní Asie otevřená, čemuž napovídá i zahraničně politická strategie *Pivot to Asia* z roku 2011. USA intenzivně pracovaly na prohloubení vztahů s Japonskem a Jižní Koreou, ale také s Filipíny, Singapurem, Indonésií či Vietnamem a s těmito spojenci si přály spolupracovat na potlačení regionálních hrozeb, ochraně lidských práv a enviromentálních problémech. V mnoha zemích, jako například na Filipínách, si však politika nezískala příliš porozumění. Oproti tomu tým Donalda Trumpa, který z počátku kritizoval Čínu či Severní Koreu, nakonec s regiony navazuje úspěšnou komunikaci. Nejenže dále spolupracuje s Japonskem a Jižní Koreou, ale zároveň se daří naplňovat cíle USA i ve vztazích se Severní Koreou, Filipíny nebo samotnou Čínou.

Změna přístupu k naplnění zahraničněpolitických cílů v regionech východní a jihovýchodní Asie samozřejmě vychází z politického přesvědčení obou prezidentů. Barack Obama je klasickým demokratem, který podporuje internacionalismus a volný obchod. Donald Trump je naopak typickým republikánským prezidentem, kdy upřednostňuje americké hodnoty a chrání americkou bezpečnost a ekonomickou prosperitu. Nejde s jistotou říci, který z přístupů je vhodnější, neboť oba značně přispěly k naplnění cílů v americké zahraniční politice. USA pod vedením Baracka Obamy posílily kulturní, ekonomickou i bezpečnostní spolupráci se spojenci v jihovýchodní a východní Asii, především pak s Japonskem, Jižní Koreou a Singapurem. Avšak díky aktivnější zahraniční politice od roku 2017 dochází k posunům v řešení regionálních hrozeb, kdy se USA daří navázat komunikaci se Severní Koreou, Čínou a taktéž obnovit spolupráci s Filipíny.

Nicméně pro americko-asijské vztahy může být nebezpečná Trumpova impulzivnost. Barack Obama dbal na rady svých poradců v oblasti zahraniční politiky a podařilo se mu tak vyvarovat zbytečným sporům. Donaldu Trumpovi se sice daří aktivně řešit jadernou hrozbu přicházející od Severní Koreji či omezovat Čínu, avšak jeho často nerozvážené výroky, které mnohdy publikuje i bez vědomí jeho administrativního týmu, mohou mít následky například i v podobě ozbrojeného konfliktu.

Seznam použitých zdrojů

Ali, Idrees (2017). Myanmar, accused of crackdown, invited to U.S.-Thai military exercise. *Reuters*. 23. 12. 2017 (<https://www.reuters.com/article/us-usa-thailand-myanmar/myanmar-accused-of-crackdown-invited-to-u-s-thai-military-exercise-idUSKBN1EH0PK>, 14. 4. 2019).

Bajoria, Jayshree – Lee, Youkyung (2011). The U.S.-South Korea Alliance. *Council on Foreign Relations*. 13. 10. 2011 (<https://www.cfr.org/backgrounder/us-south-korea-alliance>, 18. 4. 2019).

Balík, Stanislav – Kubát, Michal (2004). *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů* (Praha: Dokořán).

BBC (2019a). Donald Trump in Vietnam for summit with North Korean leader Kim Jong-un. *BBC*. 26. 2. 2019 (<https://www.bbc.com/news/world-asia-47366398>, 17. 3. 2019).

BBC (2019b). Trump and Kim in Hanoi: Your need-to-know guide. *BBC*. 26. 2. 2019 (<https://www.bbc.com/news/world-asia-47208489>, 17. 3. 2019).

Beneš, Martin (2009). Obama chce po KLDR zastavení jaderného programu. *ČT 24*. 6. 8. 2009 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1392577-obama-chce-po-kldr-zastaveni-jaderneho-programu>, 5. 3. 2019).

Berkofsky, Axel (2017). Japan: The „feel good“ part of Trump’s Asia trip?. *Ispi*. 2. 11. 2017 (<https://www.ispionline.it/it/pubblicazione/japan-feel-good-part-trumps-asia-trip-18481>, 17. 4. 2019).

Blank, Jonah (2013). How Philippines typhoon aid helps USA: Column. *USA Today*. 14. 11. 2013 (<https://eu.usatoday.com/story/opinion/2013/11/11/philippines-typhoon-us-aid-column/3500637/>, 9. 3. 2019).

Bosco, Joseph (2018). Trump’s tough-love policy for China. *The Hill*. 11. 6. 2018 (<https://thehill.com/opinion/international/414934-trumps-tough-love-policy-for-china>, 12. 3. 2019).

Bradner, Eric (2017). Trump's TPP withdrawal: 5 things to know. *CNN*. 23. 1. 2017 (<https://edition.cnn.com/2017/01/23/politics/trump-tpp-things-to-know/index.html>, 18. 3. 2019).

Burke, Daniel (2017). Dalai Lama to Obama: „You are young and can do a lot“. *CNN*. 1. 12. 2017 (<https://edition.cnn.com/2017/12/01/politics/barack-obama-dalai-lama-meeting/index.html>, 3. 3. 2019).

Burke, Jason (2011). It's time for a new generation, says Dalai Lama as he drops political role. *The Guardian*. 10. 3. 2011 (<https://www.theguardian.com/world/2011/mar/10/dalai-lama-retires-political-role>, 3. 3. 2019).

Calamur, Krishnadev (2017). High Traffic, High Risk in the Strait of Malacca. *The Atlantic*. 21. 8. 2017 (<https://www.theatlantic.com/international/archive/2017/08/strait-of-malacca-uss-john-mccain/537471/>, 12. 4. 2019).

Calmes, Jackie (2016). T.P.P. Faces Rough Road in Congress. *The New York Times*. 1. 9. 2016 (<https://www.nytimes.com/2016/09/02/business/international/pacific-trade-pact-faces-rough-road-in-congress.html>, 15. 4. 2019).

Calvocoressi, Peter (1990). World Power 1920–1990. *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944–)* 66 (4), s. 663–674.

Campbell, Joel R. (2012). US Foreign Policy towards Northeast Asia. *Perceptions* 17 (4), s. 3–26.

Carlson, Benjamin (2018). China Loves Trump. *The Atlantic*. (<https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2018/03/trump-china/550886/>, 13. 3. 2019).

Carroll, Rory (2014). US may put North Korea back on state terror list after Sony „cybervandalism“. *The Guardian*. 21. 12. 2014 (<https://www.theguardian.com/us-news/2014/dec/21/obama-us-north-korea-state-terror-list-sony-hack>, 6. 3. 2019).

Clemens, Walter C. (2016). Obama and Kim Jong Un: Approach and Avoid. In: Clemens, Walter C., *North Korea and the World* (Kentucky: University Press of Kentucky), s. 236–253.

Congressional Research Service (2018). *U.S.-Japan Relations* (<https://fas.org/sgp/crs/row/IF10199.pdf>, 19. 4. 2019).

Congressional Research Service (2019). *South Korea: Background and U.S. Relations* (<https://www.nytimes.com/2018/09/24/us/politics/south-korea-trump-trade-deal.html>, 19. 4. 2019).

Cooper, Helen (2010). U.S. Approval of Taiwan Arms Sales Angers China. *The New York Times*. 29. 1. 2010 (<https://www.nytimes.com/2010/01/30/world/asia/30arms.html>, 2. 3. 2019).

Cooper, William H. (2014). U.S.-Japan Economic Relations: Significance, Prospects, and Policy Options. *Congressional Research Service*, s. 1–19.

Corner, John (2011). Power. In: Corner, John, *Theorising Media: Power, Form and Subjectivity* (Manchester: Manchester University Press), s. 13–48.

ČTK (2018a). *Trump chce Rusko zpět do G7, Kanada je proti, Itálie pro* (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/trump-chce-rusko-zpet-do-g7-kanada-je-proti-italie-pro/1630228>, 29. 1. 2019).

ČTK (2018b). *Představitelé G20 se shodli na nutnosti reformovat WTO* (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/predstavitele-g20-se-shodli-na-nutnosti-reformovat-wto/1693936>, 29. 1. 2019).

Cullen, Shay (2018). The US military are back in the Philippines. *UCA News*. 9. 5. 2018 (<https://www.ucanews.com/news/the-us-military-are-back-in-the-philippines/82234>, 10. 4. 2019).

Davis, Julie H. (2016). Obama Pledges to Lift All Sanctions Against Myanmar. *The New York Times*. 14. 9. 2016 (<https://www.nytimes.com/2016/09/15/world/asia/myanmar-obama.html>, 8. 3. 2019).

DeConde, Alexander (2002). Presidential Power. In: DeConde, Alexander a kol., *Encyclopedia of American Foreign Policy* (New York: Charles Scribner's Sons), s. 195–220.

Derolle, Patricia Galves (2015). What does it mean to be an emerging power?. *Modern Diplomacy*. 3. 5. 2015 (<https://moderndiplomacy.eu/2015/05/03/what-does-it-mean-to-be-an-emerging-power/>, 21. 2. 2019).

Gayle, Damien (2016). Barack Obama cancels meeting after Philippines president calls him „son of a whore“. *The Guardian*. 5. 9. 2016 (<https://www.theguardian.com/world/2016/sep/05/philippines-president-rodrigo-duterte-barack-obama-son-whore>, 18. 3. 2019).

Godement, François (2010). The United States and Asia in 2009: Public Diplomacy and Strategic Continuity. *Asian Survey* 50 (1), s. 8–24.

Granville, Kevin (2017). What Is TPP? Behind the Trade Deal That Died. *The New York Times*. 23. 1. 2017 (<https://www.nytimes.com/interactive/2016/business/tpp-explained-what-is-trans-pacific-partnership.html>, 6. 3. 2019).

Haffa, Robert P. (2017). Defense Decisions for the Trump Administration. *Strategic Studies Quarterly* 11 (1), s. 25–48.

Headley, Taylor (2018). China's Djibouti Base: A One Year Update. *The Diplomat*. 4. 12. 2018 (<https://thediplomat.com/2018/12/chinas-djibouti-base-a-one-year-update/>, 13. 4. 2019).

Hlaváček, Pavel (2015). Závody ve zbrojení a konflikt o Jihočínské moře, část II. *Natoaktual*. 20. 4. 2015 (http://www.natoaktual.cz/zavody-ve-zbrojeni-a-konflikt-o-jihocinske-more-cast-ii-pg3-/na_analyzy.aspx?c=A150420_171101_na_analyzy_m02, 12. 4. 2019).

Holliday, Ian – Wilding, Paul (2003). Social policy in the East Asian tiger economies: past, present and future. In: Bochel, Catherine – Ellison, Nick – Powell, Martin eds., *Social Policy Review 15* (Bristol: Bristol University Press), s. 155–172.

Holmes, Oliver (2017). Trump hails „great relationship“ with Philippines' Duterte. *The Guardian*. 13. 11. 2017 (<https://www.theguardian.com/us-news/2017/nov/13/trump-hails-great-relationship-with-philippines-duterte>, 19. 3. 2019).

Horký, Petr (2018). Trump obchodní válku s Čínou nevyhraje. *Respekt*. 7. 4. 2018 (<https://www.respekt.cz/denni-menu/trump-obchodni-valku-s-cinou-nevyhraje>, 15. 3. 2019).

Hurst, Daniel (2019). Okinawa vote on U.S. military base tests security ties with Japan. *NBC News*. 22. 2. 2019 (<https://www.nbcnews.com/news/world/okinawa-vote-u-s-military-base-tests-security-ties-japan-n972976>, 28. 2. 2019).

Chalmers, John (2018). Trump's summit no-show draws Asian nations closer together. *Reuters*. 16. 11. 2018 (<https://www.reuters.com/article/us-asean-summit-usa-analysis-idUSKCN1NL052>, 18. 3. 2019).

Chandran, Nyshka (2018a). Southeast Asian governments, wary about Trump's policies, look to Pompeo for clarity. *CNBC*. 2. 8. 2018 (<https://www.cnn.com/2018/08/02/secretary-of-state-mike-pompeo-in-southeast-asia.html>, 19. 3. 2019).

Chandran, Nyshka (2018b). There may be more at stake than just trade concessions in the US-China tariff battle. *CNBC*. 5. 12. 2018 (<https://www.cnn.com/2018/12/06/us-china-trade-war-south-china-sea-and-taiwan-may-be-factors.html>, 15. 3. 2019).

Chen, Yo-Jung (2014). US-Japan Relations and Obama's Visit to Japan. *The Diplomat*. 23. 4. 2014 (<https://thediplomat.com/2014/04/us-japan-relations-and-obamas-visit-to-japan/>, 17. 4. 2019).

Cheng, Dean (2015). Obama's Arms Sale Leaves Taiwan Vulnerable. *The National Interest*. 24. 12. 2015 (<https://nationalinterest.org/blog/the-buzz/obamas-arms-sale-leaves-taiwan-vulnerable-14726>, 3. 3. 2019).

Christensen, Thomas J. (2015). Obama and Asia. *Foreign Affairs*. (<https://www.foreignaffairs.com/articles/asia/obama-and-asia>, 6. 3. 2019).

Chung, Lawrence (2018). US, Taiwan military ties closer than ever as Donald Trump challenges Beijing. *South China Morning Post*. 29. 10. 2018 (<https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/2170449/us-taiwan-military-ties-closer-ever-donald-trump-challenges>, 16. 3. 2019).

Jervis, Robert (2009). Unipolarity: A Structural Perspective. *World Politics* 61 (1), s. 188–213.

Johnston, Eric – Mie, Ayako (2016). Obama makes history, confronts past in Hiroshima. *The Japan Times*. 27. 5. 2016 (<https://www.japantimes.co.jp/news/2016/05/27/national/politics-diplomacy/obama-pays-historic-visit-to-hiroshima/#.XJqgrihKhPa>, 8. 3. 2019).

Karlas, Jan (2015). *Mezinárodní organizace, systémy spolupráce mezi státy* (Praha: Slon).

Kissinger, Henry (2016). *Uspořádání světa* (Praha: Prostor).

Krejčí, Oskar (2009). *Zahraniční politika USA* (Praha: Professional Publishing).

Kulkarni, Pavan (2019). Resistance to US military bases expansion on the Japanese island of Okinawa continues. *Peoples Dispatch*. 29. 1. 2019 (<https://peoplesdispatch.org/2019/01/29/resistance-to-us-military-bases-expansion-on-the-japanese-island-of-okinawa-continues/>, 10. 4. 2019).

Liptak, Kevin – Diamond, Jeremy (2019). „Sometimes you have to walk“: Trump leaves Hanoi with no deal. *CNN*. 28. 2. 2019 (<https://edition.cnn.com/2019/02/27/politics/donald-trump-kim-jong-un-vietnam-summit/index.html>, 17. 3. 2019).

Lobosco, Katie (2018). Trump pulled out of a massive trade deal. Now 11 countries are going ahead without the US. *CNN*. 30. 12. 2018 (<https://edition.cnn.com/2018/12/29/politics/tpp-trade-trump/index.html>, 18. 3. 2019).

Ma, Tiffany – Drun, Jessica (2019). The Taiwan Relations Act at 40. *The Diplomat*. 1. 4. 2019 (<https://thediplomat.com/2019/03/the-taiwan-relations-act-at-40/>, 17. 4. 2019).

Magcamit, Michael (2017). Explaining the Three-Way Linkage between Populism, Securitization, and Realist Foreign Policies: President Donal Trump and the Pursuit of „America First“ Doctrin. *World Affairs* 180 (3), s. 6–35.

Makariusová, Radana (2015). *Globální vládnutí a nestátní aktéři* (Plzeň: Aleš Čeněk).

Marston, Hunter (2016). Obama's South China Sea Strategy Is Working. *The National Interest*. 10. 5. 2016 (<https://nationalinterest.org/blog/the-buzz/obamas-south-china-sea-strategy-working-16132>, 7. 3. 2019).

Matulík, Rostislav (2017). Čínský tisk: Trump kvůli Jihočínskému moři riskuje válku. *Český rozhlas*. 13. 1. 2017 (<https://plus.rozhlas.cz/cinsky-tisk-trump-kvuli-jihocinskemu-mori-riskuje-valku-6524556>, 15. 3. 2019).

Maverick, J. B. (2018). The 3 Reasons Why Chinese Invest in Africa. *Investopedia*. 14. 10. 2018 (<https://www.investopedia.com/articles/active-trading/081315/3-reasons-why-chinese-invest-africa.asp>, 15. 4. 2019).

McBride, James – Chatzky, Andrew (2019). What is the Trans-Pacific Partnership (TPP)?. *Council on Foreign Relations*. 4. 1. 2019 (<https://www.cfr.org/background/what-trans-pacific-partnership-tpp>, 7. 3. 2019).

Mohammed, Arshad – Stewart, Phil (2013). U. S. dispatches aid for Philippine typhoon recovery, Obama says. *Reuters*. 10. 11. 2013 (<https://www.reuters.com/article/us-philippines-typhoon-usa-military/u-s-dispatches-aid-for-philippine-typhoon-recovery-obama-says-idUSBRE9A90GX20131110>, 9. 3. 2019).

Montgomery, Evan B. (2016). *In the Hegemon's Shadow* (New York: Cornell University Press).

Munro, Kelsey (2018). China's social credit system „could interfere in other nations' sovereignty“. *The Guardian*. 27. 6. 2018 (<https://www.theguardian.com/world/2018/jun/28/chinas-social-credit-system-could-interfere-in-other-nations-sovereignty>, 12. 3. 2019).

Müller, David aj. (2009). Limity zahraniční politiky Spojených států. In: Kozák, Kryštof a kol., *Zahraniční politika USA na začátku 21. století* (Praha: AMO), s. 30–45.

Nakamura, David – Fifield, Anna (2016). Okinawa murder dominates talks between Obama and Abe. *The Washington Post*. 25. 5. 2016 (https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/okinawa-murder-dominates-talks-between-obama-and-abe/2016/05/25/14ca6488-227a-11e6-b944-52f7b1793dae_story.html?noredirect=on, 8. 3. 2019).

NSS (National Security Strategy) (2010). (<http://nssarchive.us/NSSR/2010.pdf>, 28. 2. 2019).

NSS (National Security Strategy) (2017). (<https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>, 12. 3. 2019).

Nye, Joseph S. (1990). The Changing Nature of World Power. *Political Science Quarterly* 105 (2), s. 177–192.

Nye, Joseph S. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics* (New York: Public Affairs).

Ong, Justin (2016). ASEAN-US relations flourished under Obama's watch, says Singapore PM. *Channel New Asia*. 8. 9. 2016 (<https://www.channelnewsasia.com/news/singapore/asean-us-relations-flourished-under-obama-s-watch-says-singapore-7805948>, 19. 3. 2019).

OSN (1945). *Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodní soudního dvora* (<http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojenych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>, 20. 1. 2019).

Paal, Douglas (2013). The United States and Asia in 2012: Domestic Politics Takes Charge. *Asian Survey* 53 (1), s. 12–21.

Prys, Miriam (2010). Hegemony, Domination, Detachment: Differences in Regional Powerhood. *International Studies Review* 12 (4), s. 479–504.

Rahawestri, Mayang A. (2010). Obama's Foreign Policy in Asia: More Continuity than Change. *Security Challenges* 6 (1), s. 109–120.

Rasler, Karen A. – Thompson, William R. (1994). Tracing the Rise and Fall of Regional and Global Powers. In: Rasler, Karen A. – Thompson, William R., *The Great Powers and Global Struggle, 1490–1990* (Kentucky: University Press of Kentucky), s. 15–37.

Roberts, Dan (2015). Obama imposes new sanctions against North Korea in response to Sony hack. *The Guardian*. 2. 1. 2015 (<https://www.theguardian.com/us-news/2015/jan/02/obama-imposes-sanctions-north-korea-sony-hack-the-interview>, 6. 3. 2019).

Simon, Sheldon W. (2015). The US Rebalance and Southeast Asia: A Work in Progress. *Asian Survey* 55 (3), s. 572–595.

Skoupý, Jiří (2009). Ideové základy zahraniční politiky Spojených států. In: Kozák, Kryštof a kol., *Zahraníční politika USA na začátku 21. století* (Praha: AMO), s. 22–27.

Spetalnick, Matt – Felsenthal, Mark (2014). Obama reminds North Korea of U. S. „military might“. *Reuters*. 26. 4. 2014 (<https://www.reuters.com/article/us-korea-north-usa-idUSBREA3P02U20140426>, 5. 3. 2019).

Spillius, Alex (2009). Barack Obama cancels meeting with Dalai Lama „to keep China happy“. *The Telegraph*. 5. 10. 2009 (<https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/barackobama/6262938/Barack-Obama-cancels-meeting-with-Dalai-Lama-to-keep-China-happy.html>, 2. 3. 2019).

Spitzer, Kirk (2016). President Obama calls Okinawa crime „inexcusable“. *USA Today*. 25. 5. 2016 (<https://eu.usatoday.com/story/news/world/2016/05/25/japan-prime-minister-pearl-harbor/84903980/>, 12. 4. 2019).

Sutter, Robert (2008). The United States in Asia: Challenged but Durable Leadership. In: Shambaugh, David – Yahuda, Michael eds., *International Relations of Asia* (Lanham: Rowman & Littlefield), s. 85–103.

Swanson, Ana – Bradsher, Keith (2019). U.S. and China Near a Trade Deal to Drop Tariffs. *The New York Times*. 3. 3. 2019 (<https://www.nytimes.com/2019/03/03/business/us-china-trade-deal-trump.html?module=inline>, 15. 5. 2019).

Tan, Andrew T. H. (2017). Singapore's Survival and its China Challenge. *Security Challenges* 13 (2), s. 11–31.

Tankersley, Jim (2018). Trump Signs Revised Korean Trade Deal. *The New York Times*. 24. 9. 2018 (<https://www.nytimes.com/2018/09/24/us/politics/south-korea-trump-trade-deal.html>, 18. 4. 2019).

Taylor, Adam (2017). Trump's incoherent message to America's allies in Asia. *The Washington Post*. 13. 11. 2017 (https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2017/11/13/trumps-incoherent-message-to-americas-allies-in-asia/?utm_term=.538ebc03466c, 19. 3. 2019).

Taylor, Adam (2018). A timeline of Trump's complicated relationship with the TPP. *The Washington Post*. 13. 4. 2018 (<https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2018/04/13/a-timeline-of-trumps-complicated-relationship-with-the-tpp/>, 19. 3. 2019).

Thim, Michal (2016). Jádru sporu: Jihočínské moře. *Asociace pro mezinárodní vztahy*. 18. 3. 2016 (<http://www.amo.cz/jadro-sporu-jihocinske-more/>, 7. 3. 2019).

U.S. Department of State (2018). *U. S. Relations With the Republic of Korea* (<https://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/2800.htm>, 19. 4. 2019).

USPACOM (U. S. Indo-Pacific Command) (2018). *Enhanced Defense Cooperation Agreement Groundbreaking Ceremony* (<https://www.pacom.mil/Media/News/News-Article-View/Article/1495964/enhanced-defense-cooperation-agreement-groundbreaking-ceremony/>, 11. 4. 2019).

U.S. Trade Representative (Office of the United States Trade Representative. *U.S. – Korea Free Trade Agreement* (<https://ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/korus-fta>, 17. 4. 2019).

Viray, Patricia Lourdes (2019). Duterte: Philippines will not buy weapons from US. *Philstar*. 11. 1. 2019 (<https://www.philstar.com/headlines/2019/01/11/1884216/duterte-philippines-will-not-buy-weapons-us>, 19. 3. 2019).

Wan, Ming (2016). Sino-Japanese relations during the Obama presidency. *The Wilson Quarterly*. (<https://wilsonquarterly.com/quarterly/the-post-obama-world/sino-japanese-relations-during-the-obama-presidency/>, 8. 3. 2019).

Weaver, Matthew (2009). Barack Obama accused of bowing to Beijing with Dalai Lama „snub“. *The Guardian*. 6. 10. 2009 (<https://www.theguardian.com/world/2009/oct/06/dalai-lama-barack-obama-washington>, 2. 3. 2019).

Weber, Theodore R. (2015). *War, Peace and Reconciliation* (Cambridge: Lutterworth Press).

World Bank (2018). *World Bank Open Data* (<https://data.worldbank.org/>, 16. 4. 2019).

Yarhi-Milo, Keren (2018). After Credibility: American Foreign Policy in the Trump Era. *Foreign Affairs* 97 (1), s. 68–77.

Zakaria, Fareed (2010). *Postamerický svět* (Praha: Academia).

Zbavitelová, Gita (2018). Trump si uvolňuje ruce pro raketové závody s Čínou. Jde o Tchaj-wan i nároky v Jihočínském moři. *Český rozhlas*. 27. 10. 2018 (<https://plus.rozhlas.cz/trump-si-uvolnuje-ruce-pro-raketove-zavody-s-cinou-jde-o-tchaj-wan-i-naroky-v-7663611>, 16. 3. 2019).

Zelizer, Julian E. (2018). A Template for „Incivility“. *The Atlantic*. 27. 6. 2018 (<https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2018/06/incivility-vietnam-protests/563837/>, 10. 4. 2019).

Zenko, Micah (2019). Trump Is America's First Contradiction-in-Chief. *Foreign Policy*. 12. 2. 2019 (<https://foreignpolicy.com/2019/02/12/trump-is-americas-first-narcissist-in-chief/>, 12. 3. 2019).

Resumé

This bachelor thesis deals with the role of the United States of America as external power in the regions of East and Southeast Asia. The regions pose for USA a lot of opportunities for bilateral or multilateral cooperation. Crucial American allies in the regions are Japan, South Korea, China, Singapore, Indonesia or Philippines. However, the United States must deal with the decline of their influence in the regions due the rapid economic growth of China. On the other hand, Japan, South Korea or Singapore welcome US presence as a balancing power to China. US presence is also significant for handling the regional security challenges, such as denuclearization of Korean Peninsula or territorial conflict in South China Sea.

The first part of this thesis describes fundamental theoretical concepts such as power and sources of power. Further it deals with the status and responsibilities of the world superpowers (e. g. USA, China, Russia) and new emerging powers (e. g. Brazil, India, the Republic of South Africa). Second section focuses on foreign policy of USA towards East and Southeast Asia during the years 2009–2019. The selected period covers the presidential terms of Barack Obama and Donald Trump. In two chapters are described the interests and objectives of the United States in the regions of East and Southeast Asia during the presidential terms of Barack Obama and Donald Trump. The main purpose of this thesis is to analyze how has changed the approach of US foreign policy towards the regions in the selected years and how has it influenced the relations of US and its allies and cooperation within regional organizations (ASEAN, APEC, TPP).

Throughout the years of my research the objectives of American foreign remained predominantly the same. Both governments focused on rebalancing China and nonproliferation of nuclear weapons. The change occurred in the approaches of fulfilling the objectives. Administrative of Barack Obama chose softer way of diplomacy and focused on strong cooperation with allies. Security of allies was as important as security of the United States. In contrary, administrative of Donald Trump is more assertive in dealing with regional threats and the main interest is to provide security and prosperity predominantly to USA.